

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXII.

CELOVEC, PETEK, 3. JUNIJ 1977

ŠTEV. 22 (1816)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

SPET SO NA DELU DA BI UPRIZORILI NOV „TAFELSTURM“

Na torkovi seji je zvezna vlada sprejela tri nadaljnje odredbe k zakonu o narodnih skupinah ter jih posredovala parlamentu, da dobijo potrdilo glavnega odbora, ki je potrebno, da se določila odredb lahko praktično izvajajo. Gre za odredbe, s katerimi naj bi bila rešena vprašanja slovenskega uradnega jezika in dvojezičnih topografskih napisov — po izjavah uradnih in manj uradnih predstavnikov Koroške in Avstrije torej za izpolnitev še zadnjih obveznosti iz državne pogodbe. Napovedujejo, da bodo odredbe začele veljati s 1. julijem tega leta.

Tukaj ne bomo ponavljali, kar smo že ponovno ugotovili o vsebini in namenu „rešitev“, ki jih predstavljajo te odredbe. Še enkrat povsem jasno in nedvoumno naj bo povedano le toliko, da s temi „rešitvami“ odprta vprašanja člena 7 nikakor niso rešena, temveč ti ukrepi nasprotno pomenijo očitno kršitev in poskus enostranske revizije državne pogodbe!

Na tem dejstvu ničesar ne more spremeniti grožnja uvodničarja v socialistični KTZ, ki napoveduje znotraj Avstrije (in h temu poziva celo tudi Jugoslavijo) obračun z vsemi tistimi „fanatik“, „spintizarji“ in „ekstremisti“, ki bi še vedno nekaj iskali v državni pogodbi. Takim in podobnim ljudem je treba priklicati v spomin stališče, ki ga je prav Avstrija zastopala in ga še vedno zastopa v južnotirolskem vprašanju: samo prizadeta manjšina lahko poda sodbo o tem, ali je neko manjšinsko-varstveno določilo izpolnjeno ali ne. In koroški Slovenci smo že večkrat dovolj jasno povedali in nedvoumno izjavljamo tudi sedaj, da so rešitve, ki so bile sprejete na osnovi tristranskega sporazuma in temeljijo na povsem neuporabnih rezultatih jezikovnega štelja, v odkritem nasprotju s duhom in s črko člena 7; take „rešitve“ ne pomenijo izpolnitve manjšinsko-varstvenih določil državne pogodbe in so za nas povsem nesprejemljive.

Tako bo Avstrijo še naprej bremenila hipoteka neizpolnjenih mednarodnih obveznosti. Odgovornost za to nosijo tisti merodajni politični dejavniki, ki rešitev niso iskali v sodelovanju in sporazumu s prizadeto manjšino, marveč so si jih pustili diktirati prav od tistih sil, ki že vse od leta 1920 sem tordirajo vsako znošno ureditev manjšinskega problema. Ta odgovornost je toliko večja, ker so nemški nacionalistom popuščali kljub svarilom, da jih niti s popolno kapitulacijo ne bodo mogli zadovoljiti. Sedaj, ko gre za uvajanje sprejetih ukrepov, pa stojijo pred čepinjami svoje kapitulantske politike.

Ravno v trenutku, ko se oblasti pripravljajo, da bi uveljavile sprejete skrajno represivne ukrepe glede dvojezičnih napisov in slovenskega uradnega jezika, nemški nacionalisti namreč začnejo novo ofenzivo. Ponavlja se, kar smo že večkrat doživeli: kakor leta 1958, ko so s protizakonitimi šolskimi štrajki izsilili odpravo dvojezičnega šolstva; kakor leta 1972, ko so s protizakonitimi pogromi na uradne napise preprečili izvajanje veljavnega zakona; kakor leta 1976, ko

so z grožnjami in pritiski dosegli preštevane in v okviru tristranskega sporazuma tudi vladi in parlamentu vsilili svoje predstave o reševanju manjšinskega vprašanja.

Pri tej „veržni reakciji“, kjer je vsaka uspela akcija sprožila drugo, so uspeli, ker so odgovorni politični dejavniki neodgovorno kapitulirali pred njimi in jih s tem naravnost spodbujali k nadaljnjim, od primera do primera nesramnejšim zahtevam. In ta pot je — kakor vse kaže — načrtno usmerjena tja k tisti „končni pomiritvi“, ki jo je glasilo KHD napovedalo že pred leti.

Le tako je namreč mogoče razumeti najnovejše napovedi in akcije, ki očitno merijo na uprizoritev novega „Tafelsturma“. Pravi višek perfidnosti pa predstavlja nakana, da bi za stoletja stara avtohtona krajevna imena, ki pa kljub pomemčenju ne morejo zatajiti svoje-

ga slovenskega izvora, zdaj dobili „pristine“ nemške oznake — in to s sklicevanjem na člen 7 državne pogodbe! Nemškim nacionalistom torej ni dovolj, da so s protizakonitimi akcijami izsilili rešitve, ki pomenijo skrajno okrnitev manjšinsko-varstvenih določil. Zdaj celo temu žalostnemu torzu manjšinskega varstva napovedujejo boj ter hočejo s pomočjo člena 7 doseči popolno germanizacijo našega avtohtonega naseljenega ozemlja in dokončno likvidacijo slovenskega življa na Koroškem.

Ali bodo na merodajnih mestih ostali tudi tokrat gluhi in slepi za vsa opozorila, kakor so bili to v dosedanjih primerih? Ali pa se bodo končno le spomnili na obveznosti, ki so jim naložene v 5. odstavku 7. člena državne pogodbe, kjer je bila Avstrija nedvoumno zadalžena, da bo prepovedala „dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvaškemu in slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine“. Skrivanje za pravnim formalizmom in izgovarjanje na neke demokratične svoboščine političnih dejavnikov in oblasti ne more obvarovati pred odgovornostjo, ki jo prevzemajo nase, če dopuščajo in s svojim molkom naravnost spodbujajo aktivnosti, usmerjene v diskriminacijo in v zadnji konsekvenci likvidacijo narodnih skupnosti, katerim državna pogodba jamči obstoj in vsestranski razvoj.

Ker morilci še živijo je treba nadalje preganjati nacistične zločince

Živimo v času, ko moramo gledati, kako so antisemitizem, fašizem in laži tretjega rajha preživeli, je dejal znani „lovec na naciste“ inž. Simon Wiesenthal v predavanju, ki ga je imel prejšnji teden v Ljubljani. Na številnih konkretnih primerih, pa tudi na prepričljivih statističnih podatkih je prikazal, v kako majhni meri je pravzaprav doslej uspelo izslediti nacistične zločince in jih spraviti pred sodišče. Nasprotno pa gre za velike številk pri tistih nacistih, ki so se po vojni „potuhnili“ in integrirali — zlasti v Zahodni Nemčiji in v Avstriji — v demokratične politične stranke, ali pa so s pomočjo podtalnih organizacij in tudi cerkvenih krogov zbežali v Južno Ameriko in druge dele sveta, kjer se po zaslugi pravnega formalizma in s pomočjo vplivnih zaščitnikov izmikajo roki pravice, čeprav so zagrešili strašne zločine.

Ugotovitve inž. Wiesenthala so pomenile neprijetno ogledalo predvsem odgovornim dejavnikom v Nemčiji in Avstriji, kjer niso srečno „preživeli“ le obremenjeni stari nacisti, temveč se poleg teh v družbenopolitičnem življenju čedalje močneje uveljavljajo tudi najrazličnejše oblike neonacizma. Predavateljeva izvajanja so pomenila zanimiv odgovor tudi na vprašanje, kako je mogoče, da je vpliv starih in novih nacistov posebno občuten prav na Koroškem in še zlasti v manjšinski politiki; v najbolj proslulih nacističnih ustanovah, s katerimi so povezana imena Kaltenbrunner, Globocnik, Lerch in druga, so pretežen odstotek osebja predstavljali Avstrijci in še posebej Korošci! Kljub temu pa je bila denacifikacija ravno v Avstriji izvedena najbolj po-

manjkljivo, medtem ko na Koroškem o takih ukrepih sploh ne more biti govora.

„Zvezna republika Nemčija si je vsaj z delno materialno odškodnino in s procesi poskušala kupiti vstopnico za povojni svet, Avstrija pa si je kot nekakšna prva žrtve nacizma prilastila utvaro, da lahko vstopi brez vstopnice,“ se je glasila ugotovitev inž. Wiesenthala. S tem pa je tudi dovolj jasno opozoril na vzroke, zakaj se predvsem Avstrija znova čedalje bolj razvija v leglo tistih sil, ki so v obliki nacizma in fašizma že enkrat zlorabile demokracijo zato, da so se povzpеле na oblast, ki so jo potem brezobzirno izrabile za najhujše zatiranje in množično pobijanje ter iztrebljanje celih narodov. Prav v luči teh izkušenj pa je toliko večja odgovornost in krivda tistih dejavnikov, ki s sklicevanjem na demokracijo in svobodo dopuščajo, da najhujši sovražniki demokracije in svobode predrzno dvigajo glavo in neovirano razvijajo svojo pogubno dejavnost.

Proti tej čedalje očitnejši nevarnosti neonacizma in neofašizma je po mnenju inž. Wiesenthala nujno potrebna mednarodna akcija. V tem okviru je treba še naprej zbirati in objavljati gradivo, dokumentacijo in pričevanja o nacističnih strahotah, o taboriščih, poizgih in umorih — da žrtve ne bodo šle v pozabo in da bodo novi rodovi poznali resnico in ne bodo nasedali lažnivi propagandi. Prav tako mednarodni obseg pa mora imeti tudi izsledovanje nacističnih zločincev, ki jih je treba še naprej preganjati, kajti morilci še vedno živijo med nami.

Solidarnostna podpora v boju za manjšinske pravice

Ob istem času, ko je bila v Celovcu mogoča protestna demonstracija, ki so jo organizirale slovenske mladinske organizacije ob podpori Solidarnostnega komiteja za pravice manjšin (o njej smo obširno poročali v zadnji številki našega lista), so bile v podporo boju za manjšinske pravice prirejene solidarnostne demonstracije tudi na Dunaju, v Salzburgu in v Gradcu.

Kakor na demonstraciji v Celovcu, tako so udeleženci tudi v drugih krajih protestirali zlasti proti kriminalizaciji boja za manjšinske pravice ter zahtevali takojšnjo ukinitve sodniškega preganjanja slovenskih aktivistov, ki jih hočejo postaviti pred sodišče samo zato, ker so opozorili na neizpolnjena določila člena 7 ter protestirali zoper hujškanje nemškonacionalističnih in neonacističnih sil na Koroškem. Udeleženci solidarnostnih prireditev so izrazili vso podporo obtoženim aktivistom.

Na dunajski demonstraciji so sprejeli resolucijo, v kateri so poudarili, da hoče vlada s kriminalizacijo boja za manjšinske pravice sprevrnilo manjšino na kolena, da bi pristala na reakcionarni zakon o narodnih skupinah; hkrati pa hočejo s tem diskreditirati vodstvo manjšine. Te poskuse so odločno obsodili ter poudarili:

Odločno ugotavljamo, da sta obe osrednji slovenski organizaciji legitimni zastopnici koroških Slovencev, kar sta dokazali tudi pri uspešnem bojkotu ugotavljanja manjšine. V polni meri izražamo solidarnost s koroškimi Slovenci z obema osrednjima organizacijama na čelu v boju za pravice, ki so določene v členu 7 avstrijske državne pogodbe in ki sta jih osrednji organizaciji zajeli v spomenicah iz leta 1955 in 1975; boj za uresničitev teh pravic je tudi naš boj. Avstrijsko vlado pozivamo, da takoj ukine napovedane procese proti koroškim Slovencem. Proč z reakcionarnim zakonom o narodnih skupinah. Zahtevamo takojšnjo izpolnitev manjšinskih pravic!

Ne samo besede predvsem dejanja so merilo

Primažem ti zaušnico, hkrati pa izjavim, da hočem biti tvoj prijatelj! Tako nekako izgleda taktika, ki se je marljivo poslužuje avstrijski zvezni kancler Kreisky pri oblikovanju svoje politike do sosednih držav.

Posebno rad se poslužuje takšne taktike napram Jugoslaviji: kadar s kakšnim ukrepom, bodisi v manjšinskem vprašanju, z ustaško provokacijo ali s čim podobnim obremeni avstrijsko-jugoslovanske odnose, tedaj vedno najbolj poudarja željo po dobrem sosedstvu in prijateljstvu. In enake taktike se je prav te dni po-

služil tudi napram Češkoslovaški: najprej je pridno pomagal širiti gonjo proti ČSSR v zvezi s tako imenovano „listino 77“ in ko je bil višek dosežen s sudetskonomsko provokacijo na Dunaju, pa je kancler nenadoma odkril željo Avstrije po dobrih odnosih s Češkoslovaško.

Vendar pa besede sploh ne morejo biti tako sladke, da se ob njih ne bi videla dejanja, ki so navadno naravnana v precej drugačno smer kot pa izjave.

■ Tako je težko verjeti iskrenosti želje po dobrem sosedstvu v Jugoslavijo, dokler se neposredno ob meji lahko nemoteno zbirajo ustaški kvilingi ali se celo vadijo za teroristične vpade na jugoslovansko ozemlje ter se v manjšinski politiki nadaljujejo stremeljenja po asimilaciji in končni likvidaciji.

■ Tako je težko verjeti iskrenosti želje po prijateljskih odnosih s Češkoslovaško, če pa proti ČSSR naprejena revanšistična srečanja v Avstriji niso le dovoljena, ampak so take provokacije deležne celo najvišjega vladnega obiska in jih blagoslovila sam kardinal.

■ Tako pa je težko verjeti tudi zagotovilom, da se avstrijske oblasti v polni meri zavedajo obveznosti, ki jih jim nalaga državna pogodba glede oživiljanja nacistične dejavnosti, ko pa se nevedno množijo srečanja in druge prireditve najrazličnejših grupacij starih in novih nacistov vse tja do zločinske SS, ki si je za svoje veliko zborovanje 18. in 19. junija izbrala prav rojstni kraj Hitlerja — Braunau.

In lahko bi nadaljevali z naštevanjem takih in podobnih primerov, ki imajo vsi nekaj skupnega: odkrivajo namreč, kakšne razlike so med besedami in dejanji. Toda ne samo besede, temveč predvsem dejanja so merilo, s katerim se ugotavlja, kakšna je politika določene države, kako ta država spoštuje svoje lastne zakone in kako izpolnjuje svoje mednarodne pogodbenne obveznosti. Z merilom, ki ga postavlja s svojimi dejanji Avstrija, si gotovo ne izstavlja dobrega spričevala.

Tudi nove oblike služijo le starim namenom

Za ta teden je bila napovedana sklenitev še preostalih odredb k zakonu o narodnih skupinah: odredba, ki določa področja, v katerih naj bi bile topografske označbe nameščene v nemškem in slovenskem jeziku; odredba, ki določa sodišča, upravne oblasti in druge urade, pred katerimi naj bi bila slovenščina dodatno k nemščini pripuščena kot uradni jezik; odredba, ki določa slovenske označbe krajev. Z uveljavitvijo teh odredb — veljati naj bi začele 1. julija 1977 — bi bila po izjavah koroških in avstrijskih predstavnikov izvedena še zadnja določila člena 7 in Avstrija bi v celoti izpolnila svoje obveznosti iz državne pogodbe.

Take samozavestne izjave je slišati iz tistih krogov, ki tudi samohvalno zatrjujejo, da je avstrijski zakon o narodnih skupinah naravnost vzoren primer rešitve manjšinskega vprašanja. Kako pa je v resnici s to samozavestno samohvalo, mo že ponovno ugotovili, ko smo kritično osvetlili celotni obseg, vsebino in predvsem namen takšnega pristno avstrijskega „reševanja“. Zato ne bi ponavljali že znanih ugotovitev, marveč bi povedali nekaj besed — za primerjavo — le v zvezi s tako imenovanimi sosveti narodnih skupin, ki so po izjavah že omenjenih krogov menda „edinstven višek“ v svetu sploh.

V resnici pa so stvari precej drugačne. Primerjava se ponuja predvsem na primeru Zvezne republike Nemčije, kajti tamkajšnje ureditve bodo celo koroški „kljarji domovine“ težko proglasili za „komunistično propagando“, kakor to delajo v primeru Slovenije, kjer zastopnost in soodločanje manjšine sega od samoupravnih interesne skupnosti preko občinske komisije za narodnostna vprašanja vse do sveta narodnosti pri republiški skupščini.

Ureditev v ZR Nemčiji je naslednja: Pri zveznem notranjem ministrstvu je osnovan odbor, ki je pristojen za vsa vprašanja, ki se nanašajo na dansko narodno skupnost v nemški zvezni deželi Schleswig-Holstein. Člani tega odbora so zvezni notranji minister in njegov državni sekretar (ki zavzemata tudi položaj predsednika in podpredsednika odbora), po dva predstavnika v zveznem parlamentu zastopanih strank, zastopnik zveznega ministrstva za vsenemška vprašanja, zastopnik dežele Schleswig-Holstein ter trije predstavniki danske manjšine, ki jih na predlog manjšinske organizacije imenuje notranji minister.

Na prvi pogled bi med ureditvijo

v ZR Nemčiji ter sosveti narodnih skupin v Avstriji gotovo našli marsikatero podobnost. Vendar je taka podobnost le navidezna, kajti v bistvenih vprašanjih so razlike ne samo velike, ampak naravnost značilne in je povsem očitno, da je avstrijski model prirojen zgolj

Kako daleč sega vpliv KHD na vlado?

Medtem ko „uradna“ Avstrija za to poletje napoveduje izvedbo odredb k zakonu o narodnih skupinah in v tem okviru tudi postavitev tistih nekaj dvojezičnih napisov, kolikor jih nameravajo dati na podlagi tristrankarskega sporazuma, pa „domovini zvesta“ Koroška že grozi, da se s takšno rešitvijo ne bo sprijaznila. Torej je pričakovati, da bo v bližnji bodočnosti prišlo do ponovnega merjenja sil in se bo pokazalo, kako daleč sega vpliv KHD na vlado.

Odgovor na vprašanje, kako daleč je pripravljena popuščati zahtevam in pritiskom teh krogov, pa bo vlada morala dati tudi še na drugem področju, in to konkretno v zvezi z našim listom. KHD je namreč zahteval, da „Slovenski vestnik“ ne sme več dobiti podpore iz državnih sredstev za pospeševanje tiska. Pri tem je svojo zahtevo „utemeljil“ s tem, da je naše kritične ugotovitve o posameznih ukrepih avstrijske manjšinske politike zlobno prefunkcionirale in nam podtaknile „napade“ na Avstrijo.

Vendar se nam zdi škoda časa in prostora, da bi se pričekali s KHD in njegovim glasilom. Bolj zanimivo v tej zvezi je, kako bo ravnala vlada. S svojim ravnanjem bo namreč pokazala, kako daleč sega vpliv KHD; ali bo spet kapitulirala pred njim?

Sicer pa pri dotaciji, ki jo je lani kakor drugi avstrijski listi prejel tudi „Slovenski vestnik“, ni nobena miloščina ali nagrada, marveč gre za sredstva za pospeševanje tiska, kakor je določeno z zakonom. Torej bo ravnanje vlade tudi odgovor na vprašanje: Kdo je v Avstriji močnejši — zakon ali KHD?

za optiko, preračunan na zavajanje javnosti. Posebno važna se nam zdi naslednja razlika: v odboru za dansko manjšino je le-ta enakopraven partner kompetentnih predstavnikov zvezne in deželne vlade ter političnih dejavnikov; sosveti narodnih skupin v Avstriji pa bi bili v najboljšem primeru neke vrste debatni klubi, kjer bi se bolj ali manj v „družinskem krogu“ (ne le zastopniki manjšine, ampak tudi zastopniki strank se morajo priznavati k manjšini) odvijale povsem neobvezne razprave.

Ni se treba spuščati v nadaljnje podrobnosti, kajti že ta primerjava dovolj jasno kaže, kje je bistvo in kakšen je namen nakazane razlike: V Nemčiji mimo sklepov in predlogov odbora za dansko manjšino noben forum ne more — ne vlada, ne stranke, ne parlament, ker vsi so zastopani v odboru, kjer je manjšina njihov enakopraven partner, ki z njimi enakopravno soodloča. Pri nas pa o kakšnem partnerstvu — kakor je npr. prišlo do izraza v bivšem kontaktnem komiteju — ali soodločanju sploh ni govora. Člani sosveta bi se „razlikovali“ le po stopnji narodne zavednosti (kjer pa v smislu avstrijske „demokracije“ ta kvaliteta obsega tudi izrazite renegate in celo odkrite zagovornike asimilacijske politike!) in se prav zaradi tega ne moremo ubraniti vtisa, da gre za preručano konstrukcijo, ki bi vladi služila kot alibi za nereševanje odprtih vprašanj, češ, kako naj rešujemo, če pa niti manjšina sama v sosvetu ne more sporazumeti. In ob takih računih so lahko bili širokogrudni ter so manjšini prepustili tudi predsednika sosveta in mu dali pravico odločanja v primeru enakosti glasov — saj so vedeli, da bo vse skupaj le mlatenje prazne slame.

Bistvo in namen razlike med nemškim in avstrijskim modelom torej lahko prikažemo v enem samem kratkem stavku: v Nemčiji so se odločili za reševanje manjšinskega vprašanja skupaj in sporazumno z manjšino, v Avstriji pa hočejo manjšinska vprašanja še naprej reševati mimo manjšin — z oktroiranjem „rešitev“ s stališča večine in njene moči.

Takšno reševanje pa je za sleherno manjšino povsem nesprejemljivo. Zato se tudi koroški Slovenci ne pustimo ujeti na limanice, ki so jih nam z zakonom o narodnih skupinah in njegovimi sosveti, pri katerih je vse preveč očitno, da so prirojeni le za zavajanje domače in svetovne javnosti, ne pa za resnično reševanje po duhu in črki člena 7 državne pogodbe.

TUDI TO JE KOROŠKA STVARNOST:

Sramotenje protifašističnih borcev ostane na Koroškem povsem nekažnovano

Pravni formalizem, ki vlada na Koroškem in v Avstriji, vedno spet rodi „cvetke“, ob katerih se je treba resno vprašati, v čem je Avstrija sploh še pravna država. Najnovejši primer je posebno značilen. Avgusta lanskega leta, ko je jugoslovanski veleposlanik Vlahov izročil v Celovcu večjemu številu protifašističnih borcev odlikovanja, je glasilo koroške FPÖ „Kärntner Nachrichten“ objavilo pamflet, s katerim je gnusno blatilo boj proti fašizmu, protifašistične borce pa psovalo z „morilci“. Ko bi se moral odgovorni urednik na podlagi vlozene tožbe zagovarjati pred sodiščem, pa se je izkazalo, kakšni „junaki“ so pri koroški FPÖ: namesto da bi možato stali za pisanjem svojega glasila, so se pred odgovornostjo zmuznili s trditvijo, da takrat nihče ni bil odgovoren za list — odgovorni urednik je bil menda na dopustu, prav tako pa tudi deželni poslovodja Silla, ki je pred odhodom še zamenjal svojo dolžnost, ker ni imenoval druge za vsebino lista odgovorne osebe. Torej je kriv Silla in bi moral on pred sodišče. Toda Silla je tudi deželni poslanec in ga je pred sodišče mogoče postaviti le tedaj, če mu deželni zbor za konkretni primer odvzame poslansko nedotakljivost. Tega pa deželni zbor ni napravil, čeprav omenjeno zanemarjanje dolžnosti nima prav nobene zveze s poslansko dejavnostjo Sille.

Uspeh tega čudovitega poigravanja s možnostmi, ki jih daje pravni formalizem na Koroškem, je ta, da za nezaslišano sramotenje protifašističnega boja in nizkotno hujskanje zoper borce proti fašizmu nihče ni odgovoren. V glasilu FPÖ je bilo zagrešeno kaznivo dejanje, toda nihče ni odgovoren — vsi so „nedolžni“. Kakor so bili svoječasno „nedolžni“ tudi pri Kleine Zeitung, ko so objavili celo serijo hujšakških člankov pod naslovom „Krvava meja“, kjer so nizkotno blatili koroške partizane; v trenutku, ko bi morali biti obsojeni, pa so se „spomnili“, da je bil odgovorni urednik „bolan“.

Podobnost je vsekakor značilna in že skoraj kaže, da gre za pravi sistem, kako je na Koroškem mogoče povsem nekažnovano blatiti protifašistični boj in sramotiti borce proti fašizmu — vse očitno v imenu dediščine, ki so jo novi oblastniki l. 1945 prevzeli neposredno iz rok nacističnih vladarjev. V duhu te oporoke pa verjetno tudi „tafelstürmerji“ lahko nekažnovano podirajo uradne napise in jih varnostne oblasti pri tem celo ščitijo, medtem ko so koroški Slovenci postavljeni pred sodišče samo zato, ker javno opozorijo na neizpolnjevanje državne pogodbe.

Res edinstvena pravičnost in pravica, ki vlada na Koroškem!

Nacistični zločinci edini zmagovalci hladne vojne

V Ljubljani je prejšnji teden predaval inž. Simon Wiesenthal, vodja mednarodnega židovskega dokumentacijskega arhiva na Dunaju. Kot svetovno znani „lovec na nacistične“ je inž. Wiesenthal razumljivo govoril o tem, kako po drugi svetovni vojni poteka iskanje nacističnih zločincev. Navedel je zanimive podrobnosti o tem, kako so zločince zasledovali v prvih povojnih letih in kako so se potem, ko je na evropskem „bojišču“ divjala „hladna vojna“, številni obremenjeni nacisti z begom v Južno Ameriko in v druge dele sveta izmaknili zasluženi kazni. Prav tako pa je dal tudi prepričljive ocene, koliko

nacistov je živih še danes, koliko je bilo med njimi zločincev in kako majhen je kljub vsem prizadevanjem odstotek tistih, ki so bili za svoje zločine klicani na odgovornost.

Posebno kritično je predavatelj ocenil povojni odnos do nacistov in njihovih zločinov v Avstriji. Njegove ugotovitve so dale odgovor tudi na vprašanje, kako je mogoče, da se prav Avstrija, ki se ima za prvo žrtev nacizma, danes že spet vedno bolj razvija v leglo nacistizma.

V naslednjem v zgoščenih oblikah prinašamo glavne misli, ki jih je v svojem izredno zanimivem predavanju razvijal inž. Wiesenthal.

Mislim, da smo samim sebi in vsem našim prijateljem 32 let po vojni dolžni podati glavne značilnosti doživetega. Te naj bi se ukvarjale predvsem s proizvodnjo o nacistih, ki so od leta 1935 dalje zagrešili nepopisne zločine nad židovskim narodom ter tudi na drugimi narodi.

Teh vprašanj ne smemo prepustiti marsikateremu od naših predstavnikov ali politikov, kajti oportunitizem, resničnost in politični dnevi uspehi so često pripeljali do sprave z nacisti ali do modusa vivendi s takimi omenjenimi demokratičnimi prizvenci. V različnih deželah smo lahko ugotovili, da je to vprašanje pravičnosti glede množičnega pokola naletelo na različno obravnavo in v nekaterih deželah je politična resnica — ker so glasovi nacistov pri volitvah potrebni — privedla tako daleč, da je prišlo do izjave, češ sedaj je čas za zaključno potezo — trideset let je dovolj.

Ti politični uspehi so zelo poceni, če jih morajo plačati drugi. To je pripeljalo do tega, da v Avstriji na primer ne bo več prišlo do procesov, čeprav so preiskave uradno še v toku. To je pripeljalo do tega, da je v drugih, od nacistov zasledjenih deželah, morda z izjemo Nizozemske, to vprašanje izgubilo vsakršno pomembnost.

Toda ne za nas! Mi ne ustvarjamo politike, mi smo žrtve politike in zato je ne moremo odobravati, zato moramo povzdigniti svoj glas. Mi preživeli, majhna manjšina v primerjavi z milijoni, ki jih je nacistično barbarstvo odrgalo od nas.

So ljudje, ki pravijo, da je nacistični problem preteklost, da le malo nacistov še živi, da nimajo nikakršnega vpliva, da so še biološki problem, da ima svet danes drugačne težave. Ta izjava je le v majhni meri točna, namreč v tem, da ima svet danes druge težave.

Mislim, da je račun o tem, koliko nacistov danes še obstoja, za naša razmišljanja in za politično scenarijo v Evropi velikega pomena. Zato pustimo govoriti številke:

Nacionalistična stranka je štela 10 milijonov članov. Ker se je stranka naslanjala predvsem na mlado generacijo, je danes povprečni nacist star med 55 in 60 let. Ker so bili nacisti med vojno le v majhnem številu poslani na fronto, predvsem pa v Nemčiji sami in na zasledenih področjih, živi danes še skoraj 7 milijonov nacistov, od tega približno 5 milijonov v Zvezni republiki Nemčiji, 1,5 milijona v Nemški demokratski republiki, 300.000 v Avstriji in okoli 200.000 v ostalem svetu; to so okrogle številke.

V Nemčiji in Avstriji so nacisti infiltrirali vse politične stranke. V Avstriji nima nobena od velikih političnih strank možnosti večine brez nacističnih glasov; v ZR Nemčiji se morajo vse tri stranke ozirati na nacistične; v NDR so nacisti vključeni v komunistično stranko in nacistična inteligencija je na visokih položajih v državi. To je politična resničnost, pred katero stojimo.

Takoj po vojni so Nemci vedeli, da pomenijo tako reparacije kot tudi zasledovanje kaznivih dejanj, ki so jih storili nacisti, vstopnico za vključitev v družino dostojnih narodov. Oni so — to je treba po pravici priznati — to vstopnico v veliki meri kar se tiče reparacij in v manjši meri kar se tiče zasledovanja kaznivih dejanj plačali.

Avstrija, ki je bila kot država prva žrtev nacističnega barbarstva, je to vstopnico prejela avtomatično. Prezrto je bilo dejstvo, da je bilo mnogo Avstrijcev udeleženih v uničevalni mašineriji Tretejga rajha in ta udeležba je često presegla odstotek avstrijskega naroda v volikonomskem rajhu. Prav gotovo so zgodovinski slučaj, toda so realnosti, ki so tukaj imele odločilno vlogo. Zato smo dejstvo, da je bil Hitler Avstrijec, je svedoča mnogo avstrijske nacistične priprave do tega, da so slepo sledili njegovim nakanam. Kaltenbrunner in Globocnik sta bila Avstrijci in tudi Eichmann — sicer po polnem listu nemški državljani — je že kot štiriletni otrok prišel v Avstrijo in je bil njegov krog znancev sestavljen iz Avstrijcev, njegov štab za uničevanje židov pa do 70 odstotka iz Avstrijcev ter tudi Globocnikov štab za akcijo Reinhard ter za uničevalna taborišča je obsegal 90 odstotkov Avstrijcev, predvsem Korošcev.

Teh dejstev v Avstriji niso vzeli na znanje in avstrijsko pravosodje je šepalo za nemškim, tako kar se tiče števila procesov, kakor tudi glede sodnikov in državnih pravnikov, in predvsem glede uradništva.

Moramo se zavedati dejstva, da tega, kar se je zgodilo, ni mogoče nikoli kaznovati, ker življenje zločinca, ki ima na vesti stotine ljudi, ali jih je celo lastnoročno ubil, ne more biti nikoli tako dolgo, da bi se za svojo krivdo pokoril. Vsak proces ima torej, kar se tiče razsodbe, simboličen pomen. Če se glasi sodba na smrt ali dosmrtno ječo, tedaj je še ohranjen smisel pravičnosti — lahko se reče, človek je s svojim življenjem plačal za svoja kazniva dejanja. Toda če je kazen le omejena in znaša le določeno število let, nastane prikaz stanja, ki ni zadovoljiv. Primer: Eichmannov vladja transportov Franz Novak je dokazano pripeljal 1.700.000 ljudi v Auschwitz. Njegova kazen je znašala 9 let. Nekdo lahko ob tem reče: Za transport moje matere v Auschwitz je bil mož 30 sekund v zaporu. Sodba s omejenim številom let pri množičnih morilcih prinaša torej vedno nelagodnost v naše vrste.

Mislim, da bi bilo v zvezi s tem dobro raziskati pravno stanje. Veljavno pravo je v različnih evropskih deželah staro približno sto let. Tedaj, ko je to pravo postalo zakon, je bil pojem množični morilec povezan z nagonom storičnem, bolno osebo, na primer s prozodaj iz zdravilišča za živčne bolezni odpuščenim bolnikom, ki je ubil nekaj ljudi, bil je storilec v afektu, ki je iztrebil svojo družino, blaznož. Pred Hitlerjem je bil pojem množičnega morilca povezan s takimi storilci.

Čas nacizma nam je prinesel popolnoma nov tip množičnega morilca, tip, ki ni imel nobenih osebnih odnosov s svojimi žrtvami, ki često teh žrtv ni videl ni — to je morilec izra pisalne mize, ki je s svojim telefonskim razgovorom ali telegramom iz oddaljenosti starih kilometrov izbrisal stotine ljudi. Žrtve niso vedele, kdo je njihov morilec, in ta ni poznal in videl svojih žrtv. In za te množične morilce izra pisalnih miz nimamo prav tako ničesar drugega kot našo sto let staro pravo.

Procesi in sodbe ne morejo s pravnega stališča nikoli predstavljati zadostno pokoro za storjena dejanja. Gledano iz tega zornega kota je proces važnejši kot sodba, ker je proces istočasno zgodovinska lekcija za naš današnji svet, ki drvi iz enega zločina v drugega in tako hitro pozablja.

Nadaljnja težava, ki nas že leta obremenjuje, je označba, ki je v osnovi napačna. Ta označba je nemška in sicer Goebbelsova iznajdba iz leta 1941. Gre namreč za pojem vojnega zločinca. Leta 1943 so ga Američani posvojili in ta pojem uporabljamo mnogi v različnih jezikih. Od vojne dalje sem se brezuspešno boril proti tej označbi, ker pomeni ponedolženje pojma. Jaz uporablam ustreznejši pojem, namreč nacistični zločinec. Zločini nacistov imajo le malo skupnega z vojno, začeli so se že šest let pred njo. Osnovanje koncentracijskih taborišč, nürnberški zakoni, kristalna noč, aretacije in umori, vse to se je zgodilo že pred izbruhom vojne in jih ni mogoče opravičiti z vojno. Vojna je s skrivanjem in osvoboditvijo skoraj vse Evrope dala nacistom možnost, zagrešiti velike zločine in ubiti milijone ljudi. Ti zločini niso bili del vojnih dejanj. Največja intenzivnost zločinov v letih 1942 in 1943 je potekala v uničevalnih in koncentracijskih taboriščih, ki so bila tisoč do tisoč kilometrov oddaljena od frontnih linij. Kaj ima to opraviti z vojno, če so na primer žide z otoka Rhodosa naladili na ladje, jih tedaj brez vode in hrane vozili križem po Evropi v Treblinko, da bi jih tam ubili?

Vsaka vojna je zločin. Toda če imenujemo storilce teh množičnih umorov bojevnike — to pomeni vojake — je treba proti temu vložiti protest. Vojaki, ki se samo po sebi umerno oborožijo, stojijo oboroženim nasproti. Njihova oseba je osebno tveganje, toda morilci v getu in taboriščih niso nosili nobenega osebnega tveganja.

(Dalje na 5. strani)

Beograd je pripravljen za evropsko konferenco o varnosti in sodelovanju

Čez dober teden — 15. junija — se bo v Beogradu začela evropska konferenca o varnosti in sodelovanju, kjer bodo predstavniki evropskih držav ter Amerike in Kanade napravili obračun o doseganju uresničevanju načel, ki so jih pred dvema leti zapisali v sklepni listini helsinške konference. Na beograjski sestanek se že temeljito pripravljajo v vseh državah-udeleženkah, še posebej pa seveda v Jugoslaviji sami, saj je bil Beograd izbran za kraj konference prav zato, ker je Jugoslavija že v Helsinkih dala bistven prispevek k uspešnemu poteku srečanja, poleg tega pa s svojo miroljubno politiko sploh izredno veliko prispeva k uveljavljanju načel enakopravnega sožitja in sodelovanja med narodi.

Poleg politične vsebine pa obsegajo priprave v Beogradu tudi še organizacijsko in tehnično plat. Za bližnjo konferenco je v Novem Beogradu v rekordnem času 11 mesecev zraslo veličastno poslopje kongresnega centra, ki so mu zaradi njegove nenavadne oblike dali tudi ime „steklena palača miru“. Zgrada vzbuja vliis velike preokceanske ladje, zasidrane ob bregu Save. Velikanski objekt je dolg 250 metrov in širok 90 metrov. V notranjščini poslopja so velike, srednje in male dvorane, namenjene za konference in razna srečanja, nadalje pisarne, restavracije in razne prodajalne.

Pod zeleno stekleno kupolo je prostora za več tisoč ljudi, ki bodo

tu delali in se srečevali. Palača ima skupaj 14 dvoran za sestanke. V največji je prostora za 400 ljudi in v dveh manjših v vsaki po 200, vse pa so tako grajene, da jih je po potrebi mogoče združiti v eno veliko dvorano za plenarna zasedanja, kjer je prostora za 800 oseb. Poleg tega so v poslopju še štiri majhne dvorane, od katerih ima vsaka prostora za 50 ljudi; v nadaljnjih sedmih dvorinah za sestanke pa je prostora za 30 do 50 udeležencev. Teh sedem manjših dvoran leži v krilu centra — tam bodo manjši sestanki komisij, konference ali sestanki delegacij. V palači je poleg tega še 35 kabinetov, namenjenih delegacijam. To so izolirani prostori, ki bodo služili

v različne namene. Trinajst kabinetov ima po sedem pisarn, petnajst po šest in sedem po pet pisarn. Vsak od teh kabinetov je celota zase, ločena od komunikacij in dvoran.

Preseneti tudi krilo poslopja, namenjeno centru za tisk. V glavnem delovnem prostoru bo hkrati lahko delalo 250 novinarjev. Poleg tega prostora pa bodo še dodatne lokacije, opremljene s teleprinterji in telefonskimi zvezami ter namenjene za stike z delegacijami. Poleg centra za tisk so še prostori, namenjeni za pogovore in oddih.

Ob sprehodu po tej velikanski palači se zdi, da je to majhno mesto, razpredeno z ulicami. Med drugim je urejena tudi restavracija, kjer bodo lahko hkrati postregli 500 gostom. Nadalje je kavarna za 300 gostov, snack bar za 100 obiskovalcev, pa še več manjših bifejev. Sploh ima obiskovalec vtis, da graditelji niso pozabili na ničesar. Kajti poslopje obsega tudi ambulanto za urgentno medicino z naj-sodobnejšimi tehničnimi pripomočki, s katerimi so opremlili dva prostora. Imajo tudi savno, pedikurnico, cvetličarno in celo krojaški ter čevljarški salon. Iz velike sprejemne dvorane se pride po pultov za informacije, pošte, banke, javnih telefonskih govorilnic in drugih naprav. V poslopju imajo tudi interno televizijo, po kateri bodo spremljali delo na sestankih v dvorinah, na galerijah dvoran pa so posebej uredili kabine za televizijo, radio in novinarje.

Prav tako pa je urejena tudi okolica centra. Povsod naokoli se razprostirajo zelenice s cvetjem, nasadi javorov, platan in lip. Do poslopja vodi pot z dveh strani: do glavnega vhoda se lahko pride peš ali z avtomobilom, pod zemljo pa je parkirni prostor, odkoder se bodo ugledni gostje z dvigali popeljali do svojih kabinetov. Množici evropskih in svetovnih novinarjev pa bo delo olajšano tudi s tem, da eden od vhodov vodi naravnost v prostore centra za tisk.

Kongresni center pa seveda ni bil izgrajen samo za letošnjo evropsko konferenco. Palača, ki jo je projektiral arhitekt Stojan Maksimović, je v bistvu le eden od številnih objektov bodočega Novega Beograda.

Knjige Toneta Svetine dosegajo velike naklade

Tone Svetina brez dvoma sodi med najbolj priljubljene sodobne slovenske pisatelje; zgovorno pričajo o tem naklade, ki jih dosegajo njegove knjige. Zlasti velja to za njegovo veliko delo o narodnoosvobodilnem boju slovenskega naroda, za trilogijo „Ukana“, ki je izšla že v več nakladah, skupaj v več kot 50.000 izvodih.

Pred nedavnim je izšla nova naklada „Ukane“ tudi pri založbi Borec v Ljubljani, in sicer v okviru izbranega dela, ki obsega tri romane Toneta Svetine: Orlovo gnezdo, s katerim je Svetina zaoral prvo brazdo v pisateljsko njivo; potem Ukano, s katero je dosegel največji sloves; in še njegovo najnovejše delo Ognjeni plaz, v katerem je v romansirani obliki opisal boje jurišnega bataljona 31. divizije, ene najbolj slavnih slovenskih partizanskih enot.

Pisatelj sam je o svojem najnovejšem delu povedal, da predstavlja poskus, pisati o živih ljudeh in njihovih vojnih in psiholoških obremenitvah. To je bil poskus, rekonstruirati omenjeno partizansko enoto v tem, kako je funkcionirala; ravno to pa je bila po avtorjevih besedah „nadvse težavna naloga, ki se je ne bi več lotil“. Po njegovem mnenju je to podoba o zgledni partizanski enoti, kakršno bi morali imeti v Jugoslaviji, če bi izbruhnila vojna, saj pripoveduje o tem, kako se je treba uspešno borovati proti močnejšemu sovražniku.

Tone Svetina pa se — kakor smo v našem listu že poročali — uspešno uveljavlja tudi kot kipar: njegovi številni kipi in spomeniki, izdelani iz drobcev granat in iz starega orožja, ostro obsojajo nasilje in krivico, zlasti pa so nepreslišna obsodba vojnih strahot. Šele pred kratkim je svoja dela razstavljal v Mariboru, sicer pa se tako kot pisatelj kakor tudi kot kipar predstavlja doma na Bledu.

DR. ANTON SVETINA

PRISPEVKI K ZGODOVINI ČRNE NA KOROŠKEM

Župnija Črna (Schwarzenbach) je bila prvotno podružnica nadžupnije Šmihel pri Pliberku, že leta 1362 pa je v tej župniji ugotovljen samostojen rektor. Ko je bila leta 1461 nadžupnija Šmihel priključena ljubljanski škofiji, je obstajal v Črni že samostojen vikariat.

Župna cerkev je bila posvečena svetnikoma Ožboltu in Sebastijanu, pod črnsko župnijo pa je spadalo šest podružnic, in sicer: cerkev sv. Jakoba in Lucije, cerkev sv. Helene, kapela sv. Henrika in sv. Kunigunde, cerkev sv. Ane na Slemenih, cerkev sv. Jakoba v Koprivni in cerkev sv. Magdalene v Javorju.

Vse te podružnične cerkve so ležale v hribovitem terenu in so bile oddaljene od župne cerkve po več kilometrov, iz Črne do Koprivne je dobri dve uri hoda. Zato so vsi vikarji, ki so službovali v Črni, posebno ko so prišli v leta, prosili za premetitev k ravninskim župnijam. V Koprivni je bila pozneje ustanovljena samostojna župnija in sicer leta 1790, to pa je bilo že tri leta po izločitvi koroških župnij iz ljubljanske škofije. Zaradi oddaljenosti podružničnih cerkev je prišlo pogosto tudi do sporov med vikarji in farani, ker so pri teh podružnicah pokopavali mrličje brez duhovnika, kakor bomo pozneje videli.

V Črni je bilo tudi samostojno deželno sodišče, ki je bilo v posesti lastnika grada in gosposčine Pliberk in je imela pliberška gosposčina v Črni le svojega oskrbnika in nekaj

stražarjev ter svojo pristavo. V tem poslopju so imeli oskrbnik in stražarji svoje uradne prostore, v njem pa je pliberška gosposčina izvrševala po najemnikih tudi gostilničarsko obrt.

Peto nedeljo po veliki noči leta 1581 je prišel v Črno na vizitacijo osmi ljubljanski škof Janez Tavčar. Po opravljeni svečanosti v cerkvi, pri kateri je sodeloval domači vikar Andrej Soller (Solar?), je škof zaslíšal farane, ki so se ta dan zbrali v Črni v največjem številu, ali so zadovoljni z delom vikarja. Farani so mu odgovorili, da vikar opravlja svojo službo tako v cerkvi kakor izven nje dobro, grajali so le, da živi v konkubinatu. Škof je vikarju zabičal, da mu bo prepovedal izvrševanje duhovniške službe, če ne preneha s tem življenjem, nakar je vikar obljubil, da se bo pokoril. Cerkvenim ključarjem pa je škof naročil, naj poskrbijo za popravilo cerkvenih poslopij.

Med leti 1600 in 1630 je kot črnski vikar listinsko izkazan Ahacij Končnik. Ko je ljubljanski škof Oton Friderik Buchheim leta 1641 vizitiral koroške župnije, je prišel 20. julija v Pliberk. Pri vizitacijskem zapisniku tega vikariata je zabeleženo, da škof zaradi slabih cest ni mogel iti osebno vizitirati črnsko župnijo. Dal je poklicati takratnega vikarja v Črni Matijo Križaja v Pliberk, ga tam zaslíšal in ugotovil, da je Križaj domačin mesta Kranj, da slušbuje v Črni že sedem let in da je bil

posvečen v duhovnika pred osmimi leti. Ordiniran je bil na naslov neke proštije na Češkem, kar bo dokazal na prihodnji sinodi. Iz tega zaslíšanja sledi, da je Križaj prišel v Črno za vikarja leta 1634, leta 1645 pa je bil premeščen za vikarja v Šmihel, kakor smo videli pri opisu šmihelske župnije.

Vikarja Križaja je v Črni nasledil vikar Marko Banko (tudi Vanko, Wanckho), ki je prosil leta 1652 ljubljanskega škofa za dovoljenje, da bi mu smel priti pri velikonočnem izpovedovanju na pomoč kaplan Mihael Štih. Škof je to dovoljenje izdal, pa le za čas enega leta, ker je bil Štih določen za kaplana v Šoštanj.

Leta 1652 črnski vikar Branko tudi ni prišel na sinodo v Gornji grad ob koncu meseca aprila. Svojo odsotnost je opravičil, ker je zapadel na planinah tak sneg, kakor ga ljudje ne pomnijo.

V mesecu avgustu 1652 je škofijski komisar in nadžupnik v Braslovčah Filip Terpin izvršil vizitacijo župnije Črna po temle vrstnem redu:

1. 10. avgusta 1652 se je najprej ustavil pri podružnični cerkvi sv. Magdalene v Javorju, kjer je ugotovil, da so na tamkajšnjem pokopališču pred tremi leti pokopali nekega Prislana, ki je umrl pri guštanskem faranu Močilniku in ki že nekaj let ni bil izpovedan. Pokop so izvršili črnski farani Narobnik, Karničnik in Čamernik nasilno proti volji vikarja in sosesčine. Tudi so se širile govorice, da tam večkrat pokopavajo abortuse. Vizitator je naročil, da ne smejo v prihodnje na njihovem pokopališču nikogar pokopavati brez vednosti in dovoljenja svojega vikarja, kar pa se tiče izvršenih nasilnosti, naj kršilci pričakujejo kazni od strani škofa.

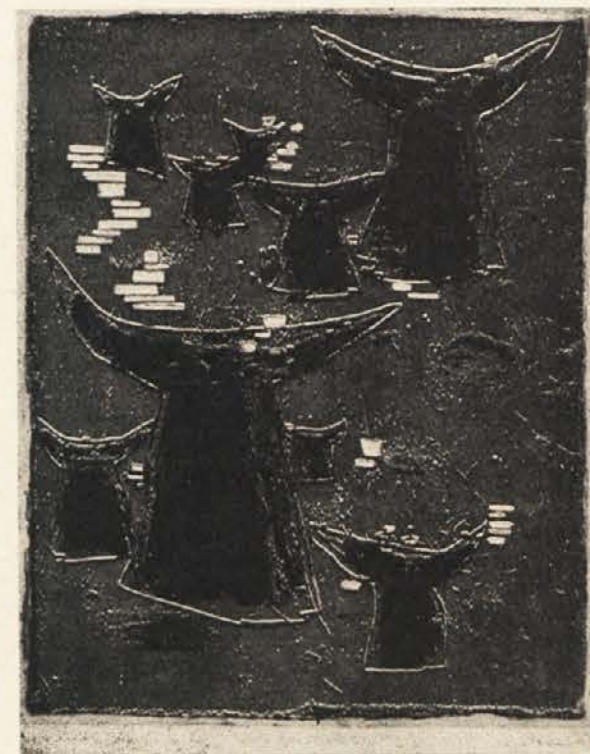
Pri pregledu cerkvenega urbarja je vizitator ugotovil, da ima cerkev v blagajni 13 zlatnikov, 14 imperialov ter 11 goldinarjev v manjših kovancih. Davku podvrženih krav ima cerkev 26, od vsake krave dobi 6 krajcarjev, ovc pa 74, census od vsake ovce znaša 6 novčičev. Denarni davek (census pecuniarius) pa znaša od vsakega goldinarja 3 krajcarje. Nadalje je vizitator ugotovil, da ima cerkev v svoji posesti tri travnike in eno puščo, ki jih imenuje „kaplanske njive“. Neki Lamprecht plačuje za ta zemljišča 15 goldinarjev letne zakupnine. Jakob Sreber plačuje za neko drugo njivo 15 krajcarjev, Sebastijan Tomjač pa za tretjo njivo 30 krajcarjev zakupnine. Ko je vizitator vprašal oba cerkvena ključarja, Jurija Gotovnika in Antona Koviča, zakaj imenujejo ta zemljišča „Caplaney gründt“, sta mu cerkvena ključarja odgovorila, da so te njive po pismu, ki ga je poslal vikar Ahacij Končnik škofu Tomažu Hrenu, nekaj spadale h kaplaniji. Njiva, ki jo ima v zakupu Sreber, je pa last pliberške gosposčine in cerkev dobi-va od te njive po neki ustanovi le zakupnino.

2. Istega dne, 10. avgusta 1652 je vizitator Terpin obiskal cerkev sv. Jadoka in sv. Lucije in ugotovil, da je črnski vikar zavezan pri tej podružnici opraviti letno osem obligatnih maš. Cerkveni urbar je izkazal 26 krav, od katerih so podložniki obvezani plačevati po 6 krajcarjev davka na leto, in 70 ovc, od katerih plačujejo podložniki po 6 novčičev davka. Cerkev prejema od 64 goldinarjev predpisanih davkov po 3 krajcarje od vsakega goldinarja. Cerkvena ključarja sta bila pri tej podružnici Pučen in Piko.

(Dalje v prihodnji številki)

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5 — 7

Riko Debenjak:
KRASEVKE
barvna akvatinta
in gravura
(1957)

Vljudno Vas vabimo na otvoritev retrospektive grafik

HERDERJEVEGA NAGRAJENCA 1977

prof. Rika Debenjaka

v ponedeljek 6. junija 1977 ob 19. uri. Razstava bo odprta do petka 24. junija, in sicer od ponedeljka do petka med 13. in 17. uro.

Avstrija je poravnala samo del svojega dolga

Pred kratkim je bil na Dunaju podpisan protokol o nadaljnji delni predaji arhivskega gradiva in muzejskih predmetov, ki jih mora Avstrija vrniti Jugoslaviji na podlagi jugoslovansko-avstrijskega sporazuma iz leta 1923. Dogovor sta podpisala vodja jugoslovanske skupine strokovnjakov Franjo Biljan ter višji svetnik v avstrijskem ministrstvu za zunanje zadeve dr. Helmut Türk.

Na podlagi novega sporazuma je bilo Jugoslaviji izročenih okrog 440 listin in več kot 180 fasciklov arhivskega gradiva iz avstrijskega državnega arhiva, nadalje 45 rokopisov večinoma iz narodne knjižnice ter avstrijskega državnega arhiva, manjši del pa iz univerzitetne knjižnice na Dunaju in v Gradcu, iz vojno-zgodovinskega muzeja na Dunaju pa topova iz Cetinja.

Kakor že rečeno, gre za predajo arhivskih in drugih kulturnih dobrin, za kar Avstrijo obvezuje sporazum,

ki bo kmalu star že 55 let. Čeprav si je Jugoslavija v vseh teh desetletjih prizadevala, da bi prišla do svoje pravice, so na Dunaju ostali gluhi. Tako je bila prva predaja arhivskih dokumentov na podlagi tega sporazuma izvedena šele oktobra lanskega leta in zdaj je bila izvedena druga delna izročitev. Medtem pa se pogajanja o postopnem izvajanju sporazuma iz leta 1923 nadaljujejo in je pričakovati, da bo v doglednem času prišlo do nadaljnjih predaj arhivskih dokumentov.

Vzroke za takšno izpolnjevanje pogodbenih obveznosti „po kapljicah“ je vsaj delno treba iskati v slavnih težavah. Toda znano je, da igrajo pri tem pomembno vlogo tudi izraziti politični vidiki (to velja zlasti za obmejni deželi Štajersko in Koroško!). To pa seveda ni ravno najboljše spričevalo za državo, ki se rada ponaša s pogodbeno zvestobo.

ŽELEZNA KAPLA:

Lepo uspele prireditve SPD „Zarja“

Kljub nekaterim uspešnim prireditvam, se zaradi pomanjkanja časa že dolgo nismo oglasili. Danes hočemo to zamudo nadoknaditi z nekoliko daljšim poročilom iz našega kraja.

Znano je, da je naše Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ eno najbolj aktivnih slovenskih društev na Koroškem in kar je karakteristično zanj, da ima več različnih skupin. Tako je imela ena teh skupin in sicer folklorna skupina v soboto 30. aprila svoj „folklorni večer“, ki je izredno lepo uspel.

Folklorna skupina, ki je gostovala že v različnih krajih — na večjih prireditvah na Koroškem, v Sloveniji (tudi na tradicionalni in svetovno znani kmečki ohceti), v Innsbrucku in pred nedavnim celo skupaj z obirskim ženskim oktetom v južni Franciji — se je tudi za to prireditev izredno dobro pripravila, saj so tokrat hkrati praznovali sedemletnico obstoja folklorne skupine.

Po pozdravnih besedah predsednika SPD „Zarja“ Petra Kuharja, so plesalci pokazali kaj znajo. Program je bil zelo pester in posamezne točke sporeda je povezoval ansambel Zvone Ortan ter naš iz filma „Vrnitev“ znani domačin Marjan Srienč, ki je poleg povezovalja v sporedu posnel s filmsko kamero tudi posamezne prizore. Za izrazitost prireditve in pestrost slike na odru pa so folkloristi poskrbeli s tem, da so pri plesanju nastopali v primernih nošah. Tako so ta večer nastopali kar v treh različnih nošah in sicer v podjurski, gorenjski in v noši grajskih vil in princev. Številni gledalci — bila je polna dvorana — so z občudovanjem gledali nastopajoče in jih za

njihova izvajanja nagradili z navdušenim aplavzom. Posebnost tega večera je bila druga skupina, ki je nastopila v oblekah starih babic in tako s svojimi popevkami poskrbela za smeh in dobro voljo. Seveda je na tem večeru sodelovala tudi pionirska folklorna skupina in zadivila publiko s svojim izvajanjem.

Zahvala za lepo uspeli folklorni večer gre v prvi vrsti voditeljem vaj Ludviku Tomažiču in Franciju Sadolšku ter Kuharjevi mami in seveda vsem, ki so kakorkoli aktivno prispevali, da je folklorni večer tako lepo uspel. Po predstavi je bil v novem hotelu „Obir“ ples folklora, ki je prav tako dobro uspel. Na njem je godel domači ansambel „The Spiders“ in skrbel za prijetno vzdušje.

V nedeljo 8. maja so slovenske mamice, na povabilo socialističnih žena, skupno proslavile materski dan. Na prireditvi so sodelovali tudi slovenski otroci z deklamacijami in petjem. Nastopila je tudi pionirska folklorna skupina SPD „Zarja“ in bila deležna navdušenega priznanja, saj so otroci s svojim brezskrbnim in veselim nastopom navdušili vse navzoče mamice. Tako se je ta skupna materska proslava razvila v združujočo in prijetno prireditev.

Dan pozneje pa so otroci v farni dvorani pripravili svojim mamicam lepo matersko prireditev, ki sta jo vodila učitelj Sticker in njegova žena Leni. Kaplan Zunder je med drugim v svojem nagovoru naglasil, da se ni treba bati, da bi naš narod izumrl, dokler bo mladina še uživala tako vzgojo v slovenskem duhu.

Pevski zbor „Vres“ iz Prevalj gostoval v Št. Jakobu v Rožu

V nedeljo zvečer je imelo naše Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Št. Jakobu v Rožu v gosteh znani moški zbor „Vres“ iz Prevalj, ki je skupno z domačim mešanim pevskim zborom „Rož“ nastopil v farni dvorani in žel navdušen aplavz. Številno občinstvo je v polni dvorani pozdravil predsednik SPD „Rož“ Slavko Sticker in v svojem govoru orisal tudi borbo slovenske narodne skupnosti za svoj obstoj.

Cepav pevski zbor „Vres“ slovi daleč naokoli kot kvaliteten zbor in je že večkrat nastopal na Koroškem, smo ga v Št. Jakobu prvič doživeli v nedeljo in lahko rečemo, da smo bili prijetno presenečeni. Pesmi, ki so privrele iz njihovih grl so bile polne tistih prvin, ki so neobhodno potrebne, da dajo zboru vzdevek „odličan“. Zbor „Vres“ ima ime po znanih rožah, ki jih najdemo po gozdovih in tudi visoko v planinah. Ne čudimo se torej, da so „vresovci“ tudi navdušeni planinci, kar so dokazali tudi s tem, da so se še dopolne pred koncertom povzpeli na Bleščečo planino, kjer imajo slovenski planinci svojo planinsko postojanko. Čudvito so peli, tako da so njihovi glasovi odmevali od Gračenice pa do osončnih strmin Komnice in razveseljevali številne planince, ki so se nahajali na tem območju.

Prav nič se jim na koncertu ni poznalo, da so imeli za seboj planinsko turo in da so imeli že razgreta grla od petja na Bleščeči. To je tudi prepričljiv dokaz, da izkušenim pevcem takšni napor niso nič posebnega. To so pravi vresovci, kajti vresu ali vresju tudi slana in sneg ne moreta škodovati. Pevski koncert, ki je bil razdeljen na dva dela, je odlično povezovala neka Prevaljčanka in tudi tako prispevala k skupnemu uspehu. Domači mladi pevski zbor „Rož“, ki ni le velika obogatitev Št. Jakoba, temveč vse južne Koroške, je kot po navadi žel veliko priznanje in z njim dirigent Lajko Milisavljevič, ki pri publiku in svojih pevcih uživa veliko priljubljenost. Pevski nastop gostov iz Prevalj in domačega mešanega pevskega zbora je bil velik pevske doživljaje, ki nam bo ostalo v nepozabnem spominu. Kdor ni imel možnosti, da bi slišal petje moškega zbora „Vres“ iz Prevalj, ima v nedeljo 12. junija priložnost, da to nadoknadi na pevskem koncertu pri Schwarzu v Pliberku, kjer bo nastopil kot gost in tako dal pevski prireditvi še pestrejšo noto.

Pevci zbora „Vres“ so domačemu pevskemu zboru „Rož“ v spomin na to lepo uspelo srečanje podelili lepo darilo.

V občini Pliberk je podeželje na slabšem

Prejšnji četrtek so na seji občinskega sveta razpravljali o obračunu za leto 1976, ki je pokazalo 44.682 šil. primanjkljaja. Ta sicer minimalni primanjkljaj je dal zastopnikom vseh frakcij možnost, da se podrobneje bavijo z načelnimi izhodišči občinske politike. Pri tem je Enota lista (EL) predvsem kritizirala neenako pospeševanje raznih območij občine in se odločno postavila proti nestvarnim očitkom, češ da EL ne podpira skupno sprejetih predlogov.

Zgoraj omenjeni primanjkljaj je županova frakcija (OVP) skušala zbrisati z argumenti, da se je kljub temu kar dobro gospodarilo. Manj navdušen o tem je bil vodja socialistične frakcije ravnatelj Valentin Vavli, ki je tožil, da ni na razpolago nobenih sredstev za uresničitev potrebnih načrtov. Podžupan inž. Kristan (SPO) pa je opozoril, da znaša dejanski primanjkljaj okoli pol milijona šil. Posebna kritika je šla na račun tega, da niso pritekla sredstva v predvideni meri iz nekaterih dajatev, ki bi jih morala plačati podjetja.

To mora za občino biti „signal“ je svaril vodja EL, Mirko Kert za slabo stanje gospodarstva v občini, za kar pa je treba iskati vzroke že pri odločitvah okoli leta 1970, ko so se tedaj odgovorni občinski možje izrekli proti naselitvi večjega podjetja v Pliberku. Kert je nazadnje omenil, da občina oziroma župan pri dodelitvi sredstev daje bolj prednost me-

stu, kar je seveda v škodo okoliških krajev, katerih zaostajanje je treba (tako zahteva EL) čim prej odpraviti. Ta očitke je OVP-jevska frakcija silno zabolet. Njen zastopnik Kočnik je sicer skušal EL narediti za soodgovorno, ko je dejal, naj EL podpira skupno sprejete predloge, vendar kakšnega konkretnega primera ni mogel navesti, kot je to zahteval Kert, ki mu je očital podtikavanje. Kljub kritičnim pripombam na račun negativne bilance, je bil obračun za leto 1976 soglasno sprejet.

Enolno stališče so frakcije zastopale v zadevi regulacije šmarješkega potoka; regulacija je potrebna zaradi izgradnje ceste. Soglasno so odborniki odobrili tudi najemniško pogodbo z gospodom Gutovnikom, ki bo odslej imel v najemu občinsko kopališče z bifejem vred. Precej so se stališča razhajala glede prodaje objekta Vavče v Pliberku. Za nakup objekta sta bila dva interesenta, firma Enzi in podjetje Bretschneider. Zastopniki EL in SPO so zagovarjali prodajo Enziju, OVP in svobodnjaška volilna skupnost pa Bretschneiderju. Večina (14:13) je sklenila prodajo Enziju. Po razpravi o personalnih zadevah v občinski upravi je župan Mory dal prebrati v slovenščini predloženi predlog EL za popravilo poti v območje Št. Jurja od takojimenovanega Rišberk-mostu naprej. Predlog je prebral vodja EL, Mirko Kert, nato pa ga je župan dodelil pristojnemu odboru.

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na

srečanje rožanskih
pevskih zborov

v nedeljo 26. junija 1977 ob 14.30 uri v veliki dvorani nove Mestne hiše v Borovljah.

Sodelovali bodo pevski zbori

iz Bilčovsa, Borovelj, Kotmare vasi, Loč, Sel, Sveč, Slovenjega Plajberka in Št. Jakoba v Rožu.

Ljubitelji slovenske umetne in narodne pesmi prisrčno vabljeni!
Odbor

Koroška šolska
dvojezičnost?

V soboto 21. maja smo bili v Železni Kapli vabljeni na prireditev pod geslom „Ortsjugendsingen“. Organizirano baje od vodstva oz. učiteljev ljudske in glavne šole v Železni Kapli. Sodelovali so poleg šolskih otrok še otroški vrtec, obirski mladinski pevski zbor ter ženski oktet pod vodstvom Valentina Polanška, nadalje še otroška folklorna skupina (vodstvo Franci Sadolšek) ter mešani pevski zbor SPD „Zarja“ pod vodstvom Joškota Wrulicha ter Niederdorferjev zbor.

Ker so naše šole dvojezične (baje) in spričo sodelovanja slovenskih skupin, sem z zadovoljstvom pričakoval dvojezično prireditev dveh narodov sosedov. Takoj ob prihodu v farno dvorano pa mi zasije pod nos „Freiwillige Spenden erbeten“, nikjer pa nisem zasledil, da bi pobirali tudi prostovoljne prispevke, tako se tudi nisem čutil nagovorjenega, da bi kaj prispeval. V istem trenutku pa mi neka dama v „tradicionalnem koroškem kostumu“ (na levi prsni izboklini pa nekaj po heimatdienstovskih traditionsträgerjih dišečih znakov) stisne v roko programski list z (samo) nemškim naslovom „Ortsjugend-

no prevajanje ni takoj uspelo ter je tako „našel pogum“, da bo pač napoved prebral deloma tudi v slovenščini, nadaljne nemške skupine pa je seveda napovedal samo v nemščini. Pa nemara ja ne zato, da se komu od organizatorjev ne bi preveč zameril?

Da otroški vrtec ne bo zapel slovensko, je bilo jasno. Tako smo v glavnem slišali in razumeli le „Kärntnerlied“, nadaljnje nemške skupine pa je bilo vse bolj popoprano so jih nekaj še stisnili v slavne „Kärntnergwandle“. Vsem nemškim učiteljem (sicer pa slovenskega porekla) se seveda ni zdelo vredno, da bi z otroci naštudirali tudi kako slovensko, razen obeh slovenskih učiteljev. Zakonca Sticker sta namreč našla tudi tisti pogum in tisto prav od Nemcev tako slavno opevano tolerantnost in lojalnost od drugega naroda. Oba sta namreč z vsemi skupinami, ki sta jih vodila, naštudirala poleg dveh slovenskih tudi eno nemško pesmico. Čestitam.

Ta prireditev bi lahko izzvenela kot demonstracija napram diskriminacijski politiki koroških političnih spletkarjev. Dokazala bi lahko da slovenski in nemški sodeželani tudi vzajemno in v prijateljskem vzdušju lahko nastopimo in zapojemo. Izvzenelo bi lahko kot kontrapunkcija vsem raznarodovalcem in tistim krogom, ki skušajo sejati nemir in sovražstvo med obema narodoma v deželi. Ali ne bi bilo veličastno, če bi ob koncu VSI skupno zapeli eno nemško in slovensko. Program pa se je zaključil prav čudno in sicer s „Kärntner Heimatlied“. Nič čudnega ne bi bilo na tem, saj je koroška himna nas vseh Korošcev, tako slovenskih kot nemških. Odkar pa jo koroški „tafelstürmerji“ zlorablajo kot svojo himno in so jo na omenjeni prireditvi zapeli (Niederdorferjev zbor) za zaključek, je tako zgubila tisti prijateljski dvojezični značaj — še huje, dobila je vsenemški (močno po heimatdienstovskih manifestacijah smrdeč) pečat in značaj. Škoda.

Kaj drugega o prireditvi skorajda ni zapisati. Otroci delujejo zmeraj prisrčno in dajo v svoji tremi med iskrenim nastopom vse od sebe. Presenetil pa je obirski mladinski zbor pod vodstvom Valentina Polanška, ki je doživel prav na tej prireditvi svoj ognjeni krst.

P. S.: Nerazumljivo pa mi je ob obeležju te prireditve kvasanje kapelških društevnikov o uspehi dvojezični prireditvi in celo zgražanje ob različnih očitkih in ogorčenju spričo te prireditve s strani nekaterih ljudi.

M. S.

Slovensko prosvetno društvo
„Edinost“ v Pliberku vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v nedeljo, dne 12. junija 1977 ob 20. uri v dvorani gostilne Schwarzi v Pliberku. Sodelujejo: Moški pevski zbor „Vres“ iz Prevalj; mešani pevski zbor „Podjuna“ iz Pliberka in moški pevski zbor „Edinost“ iz Pliberka. Na koncert vsi

prisrčno vabljeni!

singen“. Po naslovu sodeč „vaška mladina ne bo pela“... Kot pozdravni govornik je nastopil ravnatelj glavne šole tov. Cvelf, katerega smo Kapelčani polg slovenskega zdravnik z veseljem sprejeli, češ zdaj je pa še ravnatelj iz naših vrst. Po njegovem pozdravnem govoru, ki pa je bil samo nemški, smo se vprašali po vzroku, da kot predstavnik dvojezične šole ter vzgojitelj naših otrok, naše bodočnosti, ni spregovoril slovenskih pozdravnih besed. Prav nič ne bi bilo čudno, če bi mu bilo to ob sedaj vladajočem političnem vzdušju na Koroškem, s strani vodilnih šolskopolitičnih forumov prepovedano ali pa celo prepovedano. Kajti tov. Cvelf poznamo kot zavrednega človeka iz naših vrst in nam bi bilo nerazumljivo, če bi samoiniciativno in namerno opustil slovenski pozdrav. Isto velja za tov. Stossierja za zahvalne besede, pri njem (ker ga že dalj časa poznamo) pa bi se manj čudili. Tako je prireditev žal izgubila tisti prijateljski dvojezični karakter, kajti dvojezični karakter prireditve še ni dan s tem, če tam prepevajo „tudi“ slovensko. Čudil sem se (do neke mere prijetno) edino le učitelju Pečnik Valentinu, povezovalcu programa, ki je sicer prve (nemške) skupine pozdravil samo v nemščini, prvo slovensko skupino pa je hotel spet pozdraviti v nemščini, pa mu izgleda sinbro-

Planinska koča prijateljstva

Planinska postojanka „Koča nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči planini, last Slovenskega planinskega društva v Celovcu je od 1. maja naprej spet redno odprta in sicer ob sobotah (od 16. ure naprej), nedeljah in praznikih. Člani Slovenskega planinskega društva imajo tudi med tednom, ko je koča zaprta, možnost bivanja oziroma uporabe koče. Ključ se dobi pri gospodarju koče Jozetu Miklavčiču v Št. Janžu pri Št. Jakobu v Rožu.

Višina planinske koče je 1080 m in se nahaja sredi romantične in privlačne Bleščeče planine pod 1739 m visoko Komnico (Ferlacher Spitze) v pogorju Kepe. Planina se proti severu razprostira (danes je že zelo zaraščena) tik do roba navpične severozahodne stene Arihove peči (1056 m), pod katero je 9. februarja leta 1945 zgubilo življenje 8 borcev za svobodo. V spomin na ta strašni dogodek je Zveza koroških partizanov v Celovcu, leta 1975 v koči odkrila spominsko ploščo. Do kraja dejanja, kjer so v zadnji vojni na zverinski način pobili partizanke in partizane (njihova trupla so razkavali v Št. Jakobu v Rožu), vodi markirana pot. Na mestu, kjer je bil nekoč bunker, stoji danes skromen lesen križ.

Najbolj znana pristopa h planinski postojanki na Bleščeči sta iz Št. Jakoba v R. oz. Področje preko Hodnine, in iz Zgornjih Borovlj preko vasice Kopanje. Do gostilne „Türkenkopf“ (veliko parkirišče in dobra kuhinja) na Kopanjah vodi asfaltirana cesta, od tam je še slabo urico hoda do koče.

Trenutno je Bleščeča planina odeta v najlepše okrasje — vsa je namreč posejana z rumenimi pogačicami, katerim domačini pravijo putrce. Kakor so znana narcisna polja nad Podgorjami, Hodnino ali tik pod Golico nad Jesenicami, tako so spo-

mladi za Bleščečo rumene cvetice pogačice, ki v obliki rumene bleščeče se preproge preprezajo planino. Menda so naši predniki prav zaradi te posebnosti dali planini ime Bleščeča. To lepo avtohtono ime so v Hitlerjevem času ponemčili oziroma degradirali na ime Roßalm (Konjska planina). Ta naziv se k sreči med našim domačim prebivalstvom ni udomačil, podobno kot je to tudi z gorskimi imeni drugih karavanških vrhov — Kahlkogel za Golico, Hahnkogel za Petelino, Frauenkogel za Babo itd. Čeprav so te gorske vr-

hove ponemčili že v prejšnjem stoletju, so danes še vedno bolj udomačena avtohtona imena (tudi med nemško govorečim prebivalstvom) Golica, Petelin, Baba itd. Germaniziranih imen se danes v glavnem poslužujejo tujci, kar je razumljivo, saj so seznanjeni samo z nemško literaturo (prospekti, zemljevidi in tisk), ta pa je usmerjena v to, da prikaže koroško kot nemško deželo. Spreminjanje avtohtonih topografskih imen je skrajno sramotno, poniževalno in nevedno kulturnega naroda. Da pa se to kljub temu dogaja, je pa alarmno znamenje, da imajo v Avstriji besedo tisti nemškonalistični elementi, ki so Avstrijo že večkrat potisnili v pogubo — v monarhiji so preprečili medsebojno razumevanje med narodi, v prvi republiki so Avstrijo povedli v roke fašistu Hitlerju, v drugi republiki pa so s svojim razkrojevalnim delom tudi že privedli tako daleč, da se je v Avstriji že spet zakoreninila fašistična miselnost, nadalje pa so še prispevali k temu, da ima Avstrija danes sramoten „sloves“, najbolj manjšinam sovražne države na svetu.

„Koča nad Arihovo pečjo“ pa ima pomembno vlogo pojasnjevanja, zbljevanja in ustvarjanja boljših odnosov med ljudmi različnih narodov in narodnosti.

Slovenji Plajberk

Pred mesecem dni smo spremili na pokopališče v Slovenjem Plajberku bivšega župana Slovenjega Plajberka Šimeja Waldhauserja. Umrli je v 68. letu starosti v celovški bolnišnici.

Šimej Waldhauser izvira iz znane Podnarjeve družine. Obiskoval je takratno meščansko šolo v Borovljah. Med vojno je bil občinski tajnik v takrat še samostojni občini Slovenji Plajberk. Pri Rožanu si je ustvaril svoj dom. Za Šimeja Waldhauserja je bilo značilno, da je rad vsakemu pomagal in da je bil do vsakogar pravičen. V Slovenjem Plajberku je bil dolga leta za župana do združitve občine z Borovljami. Sploh je rad pomagal ljudem v sili, in to so v minuli vojni bili tudi partizani. Zlasti v zadnji hudi zimi jih je skrival in prehranjeval ter tako marsikateremu borcu rešil življenje. Skratka Šimej Waldhauser je bil za vse tu in prav zato je njegova izguba težek udarec za naše prebivalstvo. Tudi ogromna udeležba pogrebcev je prepričljivo pokazala, kako priljubljen in spoštovan je bil pri občanah.

Šimeja Waldhauserja bomo ohranili v lepem spominu, težko prizadeti ženi in otrokom izreka-mo naše globoko sožalje.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Plajberku prireja za otroke od 9. do 14. leta

14-DNEVNO LETOVANJE NA MORJU

od 14. do 28. julija 1977 v Novi Baški na otoku Krku. Prispevek za letovanje znaša 700 šilingov.

Prijave na naslov: SPD „Edinost“, Joško Hudl, 9150 Vidra vas 36

sov med ljudmi različnih narodov in narodnosti. Radi jo zlasti obiskujejo številni gosti iz vseh koncev Evrope, ki so na letovanju v naših lepih krajih. Premnogim so naši tovariši, ki redno dežurajo v koči, odprli oči, da ni vse tako, kot to berejo v časopisih in kot jih „informirajo“ razni gostinčji in uradi v dolini. Mnogi naši novi prijatelji iz raznih delov Evrope in celo iz Amerike prihajajo celo pozimi na naša tradicionalna silvestrovanja, ki jih prireja Slovensko planinsko društvo v svoji postojanki na Bleščeči planini. Tam se skupno

Nacistični zločinci...

(Nadaljevanje z 2. strani)

Vedno sem v predavanjih in sestavkih, ki so bili objavljeni v nemškem tisku, prosil nemška vojaška društva, naj prepovejo morilec, da se imenujejo vojaki. Obstaja nepisan zakon, ki ima svojo veljavo v vsaki vojski sveta: Tovarišstva se konča tam, kjer se začne zločin.

Ponedeljenke z besedo vojni zločinec ima za posledico, da ljudje pravijo: Sedaj je od vojne minilo 30 let, sedaj končajte že enkrat s tem! Mladi ljudje, ki so zaradi pomanjkljivega pouka zgodovine v šolah in čisto zato, ker starši niso čutili potrebo, da bi jih z vsem seznanili, neobveščeni in zmedeni, ne morejo razumeti, da 30 let po vojni ne moremo pozabiti tega prelivanja krvi in vidijo v tem nekakšna maščevalna čustva z naše strani, ki pa jih pravzaprav ni, kajti tega, kar se je zgodilo, ni mogoče maščevati.

V letih po vojni smo naredili tudi napako, da smo v svoji propagandi vedno znova podčrtili židovske izgube. Že nekaj let po vojni sem opazil, kako napačno je to in sem prenehal govoriti o 6 milijonih umorjenih židov, marveč o 11 milijonih umorjenih civilistov, od tega 6 milijonov židov. Na žalost je bilo le malo takih, ki so sledili mojemu zgledu. Danes stojimo pred položajem, da se je zaradi naše propagande ves problem zreduciral na problem med nacisti in židi. Neonacisti niso nikoli oporekali številu 11 milijonov, njihova glavna propaganda je šla za tem, vzbuditi dvom glede 6 milijonov. Toda to ni najvažnejše, najvažnejše je, da ob tej propagandi, ki je razumljiva, ker smo vendar izgubili tolikšen del našega naroda, naši prijatelji, ki so skupaj trpeli z nami in katerih družine so bile iztrebljene, ker so pomagale židom, sedaj sprašujejo: Zakaj govorite le o sebi, zakaj ne tudi o nas? Često so mi na mojih predavanjih v Evropi poslušalci postavljali ta vprašanja. Tudi na nekem drugem področju sem opazil, kako napačen je bil naš odnos do tega vprašanja. V naši odporniški borbi proti vsem oblikam novega fašizma ali nacizma potrebujemo pomoč tistih, ki so trpeli z nami. Za to nespretnost pa ne moremo zvaliti odgovornosti na nikogar, le na same sebe.

Vrnimo se sedaj k nacističnim zločincem. Koliko ljudi je krivih za umor milijonov? O tem sem vodil dolga diskusije s centralnim državnim pravdnštvom v Nemčiji in zedinili smo se na številu okoli 150.000 oseb. Od konca vojne je bilo od tega odkritih največ 30.000, ki so bili postavljeni pred sodišča in delno obsojeni, delno oproščeni.

Ne smemo pozabiti, da imamo 11 milijonov mrtvih priči in več tisoč uničenih nemških dokumentov. Iz tega izhaja, da vprašanje kaznovanja zločincev ni mogoče nikoli privesti do konca, toda dokler bo živela naša generacija krivcev, mora to vprašanje ostati odprto.

Zelim navesti primer, ki morda bolje kot vsaka druga statistika ponazarja nezmožnost odkrivanja. V taborišču Auschwitz, v katerem je bilo ubitih od 3 do 4 milijone ljudi, je bilo v teku štirih let okoli 6000 SS-ovcev. Posadke so štelo navadno med 1.200 in 1.400 ljudi, njihovi člani so se menjali, nekateri so prišli v drugo taborišče, nekateri ponovno v Auschwitz. Le 900 izmed teh oseb pa je pomensko znanih, od teh 900 so znani podatki za 650 in od teh 650 jih je bilo okoli 220 postavljenih pred sodišče v raznih deželah. Takšen je položaj, ki se ponavlja v mnogih drugih primerih.

V prvih treh letih po vojni so zavezniki in osvobodjeni narodi izvajali kaznovanje nacistov in njihovih sodelavcev z veliko intenzivnostjo. Nato je sledila hladna vojna s pričetkom berlinske blokade, trajala je nekako 12 let do aretacije Eichmanna. Hladno vojno sta izgubili obe strani — Vzhod in Zahod. Izgubili sta ugled, moralo, denar in ljudi. In v teh 12 letih so nacisti, ki so se nahajali v Nemčiji in v Avstriji, lahko pobegnili. Pobegnili so s pomočjo podtalnih gibanj, kot so „Odessa“, „Pajek“ in druga, toda tudi s pomočjo cerkvenih organizacij v tujsko legijo, v Južno Ameriko, v arabske dežele itd. Če danes napravimo povzetek hladne vojne, lahko rečemo, da so bili edini zmagovalci hladne vojne — nacistični zločinci.

V teh 12 letih se je politična scenarij v Evropi spremenila. Ko so po Eichmannovem procesu in osnovenju Centralnega urada za delatnih pravosodnih uprav v Nemčiji pričeli izkopavati stare akte in nadaljevati leta 1949 prekinjeno delo, je bilo v mnogih primerih prepozno.

Eichmannov proces je imel velik pomen, ker prejšnji procesi v prvih treh letih po vojni — z izjemo nürnberškega procesa — niso imeli velikega odmeva. Odigrali so se v času stiske in lakote v Evropi. Eichmannov proces pa je imel povsem druge posledice in obstojala je volja, sedaj končno rešiti to vprašanje. Prišlo je do vrste drugih procesov v Nemčiji in nato so odvetniki pričeli s taktično zavlačevanjem. Nemci, ki so v času nacizma napravili toliko pravnih kršitev, so sedaj pričeli s superbirokratskimi sredstvi storiti vse, da ne bi moglo priti do najmanjšega suma kakršnegakoli nezakonitega postopanja proti zločincem. To je seveda odprlo odvetnikom pristo in široko polje delovanja in v mnogih primerih jim je tudi uspelo tako spremeniti ves proces, da so se priče čutili kot obtoženi.

Danes, po tridesetih letih, mislimo, da se ne moremo odpovedati vsem tem procesom in iskanju morilcev — iz vzgojnih razlogov. Vemo, da je vrednost naših mrtvih zelo močno razrednotena, in če odnehamo in molčimo, daje naše molčanje morilec prav — in smrt milijonov je bila nesmiselna.

V srca in možgane sedanjih in bodočih generacij se morajo ugnezditi misli, ki jih ne bo mogoče zatreti: Umor se kaznuje. In za nas žide je tudi važno, da naši otroci in vnuki vedo, da se sodelovanje s sovražnikom zaničuje in kaznuje.

Zivimo v času, ko moramo gledati, kako so antisemitizem, fašizem in laži tretjega rajha preživeli. Zato imamo nalogo, da ne popustimo v borbi; prav zaradi bodočnosti je moramo nadaljevati.

Na vsem svetu so ljudje, ki so ogroženi. In ti ogroženi ljudje naj na našem primeru vidijo, da je zlo le kratkoročno in da zločinci nikjer na svetu niso varni pred kaznjem. Milijoni, ki so odšli od nas, so imeli eno poslednjo misel: Svet naj nas ne pozabi in svet naj ne pozabi morilcev. To je bil testament mrtvih, ki ga moramo izvršiti!

poveselijo, utrjujejo tovarštvo in tako demonstrirajo mednarodno povezanost in solidarnost. Seveda sodelujejo na teh in podobnih srečanjih tudi nemško govoreči prijatelji iz Avstrije in planinci iz matične dežele Slovenije. Koča nad Arihovo pečjo izžareva tisto toplino in tisto med-

narodno solidarnost, o kateri je pred sto leti samo sanjal naš največji slovenski pesnik France Prešeren ko je izpovedal: „... žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, da koder sonce hodi, preprij iz sveta bo pregnan, da rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak.“

Ferdinand Kolednik

SEDEMDSESETLETNIK

Prejšnji teden je zaslužni prevajalec slovenskih literarnih spisov v tuje jezike, gospod Ferdinand Kolednik iz Podgorij pri Št. Jakobu v Rožu obhajal sedemdeseti življenjski jubilej.

Njegova edinstvena zasluga je, da je potom znanja številnih jezikov seznanil slovensko literaturo širokemu svetu.

Jubilantu ob njegovem prazniku iskreno čestitamo z željo, da bi njegovo veliko jezikovno znanje še dolgo služilo slovesu slovenskega slovstva v mednarodnem svetu.

I V A N C A N K A R

7

KURENT

STARODAVNA PRIPOVEDKA

Ko se vzdrami, se okrene na to in na ono stran ter vzklikne: Kdo pa je to? Kdo pa je to reč sem postavil? Še včeraj je bil ta prostor lep in čeden, zdaj pa je ta nesnaga tukaj! — Ves jezen je zaspani gost in se odziblje godrnjae v mesto. Junak na kamnu pa je do srca užaljen: V mojem imenu in na mojo čast si pil, zdaj pa bi še zmerjal, negodnik? — Tako kliče in očita, ali nikogar ni, ki bi mu odgovoril. Zdvajaj že so krčme zaklenjene; za okni, za durmi pa pleše življenje; le malokdaj se po nerodnosti odgrne zastor, da plane svetel žarek na ulico ter ugasne plah v tej neprijazni megli; le malokdaj zaškripljejo duri ter zalučijo na cesto perišče svetlobe, zato da vidi kasni svat, kod in kam in kako...“

Hudo zadovoljen je bil Kurent ob takih sladkih mislih in podobah. Zgodilo se je bil še večer, komaj da je prva zvezda zaspano pogledala na frančiškanski most. Zato je rekel Kurent: „Vodi me, noga, kamor se ti zdi! Od vseh strani pozvanja, nobene maše ne bom zamudil!“

Nič se ni Kurent zlagal, prav zares je pozvanjalo od vseh strani. Odkoder je zvonilo najglasneje, tja se je napotil. Šel je skozi ozke, toploprijetne, ljubeznivomračne ulice. Skoraj ni srečal človeka; zakaj taka je v Ljubljani postava, da bodi kristjan v krčmi, ne na cesti, kadar se nagne sonce za hrib. Le časih se je prikazalo dvoje tihih senc, tesno objeth; zaspanec bi pogledal in bi rekel: „Saj je le eden!“ Ampak nato bi stopil bližje in bi se začudil: „Pa vendarle sta dva!“

Kurent je prišel do gosposke, visoke hiše in je stopil naravnost vanjo. Kdo bi popisal vso lepoto, ki so jo takrat ugle-

dale njegove oči? Dvorana se je vrstila za dvorano, druga lepša od druge; brez števila žarkih luči je sijalo od stropa, kakor da je bilo sonce v gosteh; v čisti belini, v prešernem zlatu so se bahale stene. Kaj bi človek še nadalje govoril? Kurent je zamižal, ker se mu je bilo premočno zableščalo pred osuplimi očmi.

Svetli pari so šumeli mimo njega; toliko mladosti in toliko lepote ni videl Kurent še nikoli. Obrazi žareči, bleščeči oči, vitka telesa v belih oblekah, rdeče rože v sončnih laseh — ali so ljudje, ali so angeli božji, na zemljo poslani? — Prepevale niso gosli same; Kurentu se je zdelo, da poje dišeči zrak, da zvone in prepevajo luči na stropu, da pojo tudi žareča lica in bleščeče oči in bela, šumeča krila in rože v laseh... Mladost, ne postoj v tem svetlem plesu! Ustna rdeča, da bi se na vekomaj smehljala, oči bleščeče, da bi se nikoli ne zasolžile, lica, da bi ne obledela!... Zalostna misel, kaj si oskrunila ta sveti kraj?... Glej, kedaj sem videl ta obraz in te oči? Kurent je vztrepetal in je strmel, za njo je strmel, ki je bila prišumela mimo, kakor žarek iz nebes.

„Kedaj sem videl ta obraz in te oči?“

Nad širokim čelom bujni lasje, temnorjavi, motno žareči, kakor z zlatom prepleteni; iz las se je bila izvila rumena roža in je visela globoko na goli, od luči opaljeni tilnik; lica ozka, zamolklo bela. Prišumela je mimo in se je ozrla nanj; ob tistem pogledu je Kurent vztrepetal.

„Teh oči nisem gledal v sanjah; takih sanj ne daje Bog vernemu kristjanu, kaj šele meni grešniku!“

V tistih rjavih očeh je bilo hrepenenje, ki tiho sanja, kadar se ustna smejejo in poslušajo uho veselo pesem; pogledale so in srce je zajecalo, pa ni vedelo, če od bolesti, ali od sreče.

„Mladost, ne postoj v tem plesu! Grenka misel, ne čez ta prag!“

Kurent je vzdignil gosli — svetli pari so zašumeli v jadrnem krogu, da oko ni več razločilo ne obrazov ne teles; ena sama žarka luč je bila, sama pred seboj bežeča. Le s srcem še je gledal Kurent en sam obraz — veselje brez mere

je bilo v njegovi pesmi in kopnenje brez mej...“

Vzdrmile so se njegove oči in so spoznale strahoma, da so telesa trudna in že skoraj upognjena, da so lica potna in upala, oči motne in zameglele. Na tleh so ležale pohojene rože; luči na stropu so težko dihale, dremalo se jim je.

Mladost je bila ustvarila svoj veseli korak, oči so se ozrle ter so se zamislile. Kurenta je spreletelo kakor spomin na starost, na bridkost in smrt. Povesil je glavo, njegova pesem je utihnula.

„Kje si ti, kam si pobegnila?“ je vzdihnil v svojem srcu. Ni je več bilo; na pragu je ležala rumena roža, začrnela, oskrunjena, od stoterih nog pohojena.

Kurent je šel s tihim korakom skozi vse dvorane; iz trudnega veselja, iz umirajoče svetlobe je strmel kakor vzdrmljena bolest. Prašni, zaspani in zlovoljni so bili poslednji svatje; njih obrazi so se mahoma postarali, oči so gledale temno in sovražno. Radost je ugasnila, kakor da je bila smrt pihnila vanjo — nobenega žarka ni bilo več, le črne sanje so planile do stropa... Kurenta je bilo strah te bridkosti; zato se je nameril tja, odkoder je slišal pesem in veselo besedo.

Pod širokimi, svetlimi stopnicami je stala ženska, v črn plašč zavita; njen beli obraz se je okrenil do njega, njene temne oči so se ozrle nanj; v tistih očeh je bilo žalosti za tisočero src. Tako se je ozrla nanj in je stopila v noč...“

Kurent je šel, kakor mu je bil dan ukaz — godec do veselja, škrijanec do sonca. Pa je prišel tja, kjer so slavili svoj praznik bojarji in imetniki te blagoslovljene dežele. Nad njimi, v zlatih izbah, so že vzdihovale hude sanje, so luči umirale in so bile rože pohojene. Njim, bojarjem in imetnikom, pa je sveta polnočna ura oznanjala začetek vseh sladkosti.

O, kdo bi po pravici in po resnici govoril o ljudeh, ki stoje takorekoč na visokem hribu ter sipajo koristne nauke v dolino? Še umetnik podobar, ki je vsega hudega vajen, obstrmi pred mogočnikom; glava mu klone, plaha roka omahuje. „Kako bi te častil, ko nisem vreden?“ Tako zavzdihne ter se milo razjoka. Nato pa se napoti v svojo žalostno izbo,

Kmalu bo konec šolskega leta

Šolskemu letu se iztekajo zadnji dnevi. Po šolah je čutili napetost, ki jo povzroča zaključevanje učne snovi, splošno ponavljanje, ustno preverjanje znanja, šolske naloge in zadnje vaje za zaključno oceno. Učenci, ki se jim je zataknilo, so še posebno nemirni. Zaskrbljeni starši marsikje to napetost še povečujejo s pritiskom na otroke in na učitelje. Šolske govorilnice, zbornice in hodniki so v zadnjih tednih polni obiskovalcev.

Celo starši, ki jih vse leto ni bilo blizu, se pred zaključkom leta potrudijo k učitelju z vprašanji: „Bo šlo, ali ne? Kakšne reče ima moj otrok? Se da še popraviti? Vprašajte ga še enkrat! Zdaj bo pa znal, ga bom že prisilil, da se bo naučil.“ Tako in podobna vprašanja, prošnje, moledevanja, opravičevanje in celo pogajanja za oceno poslušajo učitelji proti koncu šolskega dela. Doživljajo pa tudi mučne scene in poskuse izsiljevanja pozitivnih ocen: „Otroka bom prematili, da bo ves črn, če prinese negativno oceno! Naj ne pride domov s takim spričevalom! Tako neumen pa že ni, da ne bi izdelal! Nikomar ne bo šel v počitnice!“

Da bi lažje razumeli učitelja pri pouku, otrokove uspehe in tudi neuspehe in pravilno, z razumevanjem sprejeti otrokovo spričevalo, se bomo v tem sestavku pogovorili o šolskih ocenah, to je o redih, o tem, kako nastaja ocena in kaj naj pomeni za učenca, za starše in za skupnost.

Kdorkoli opravlja neko delo, težki k temu, da drugi ljudje njegovo delo in uspehe ocenijo. Ocena deluje kot pobuda, ker pove, kaj je dobro, pravilno in kaj je pomanjkljivo. Ocena ima torej ta pomen, da dviga človekovo storilnost. Če je tako pri odraslem človeku, je pa težnja po ocenjevanju tembolj izrazita pri otroku, ki se šele razvija. Majhnega otroka ocenimo s priznanjem, pohvalo, n. pr.: da je lepo napisal, pravilno sestavil, se prav obelisk, dobro pospravil igrače in podobno. Šolske novice ocenjuje učitelj na različne načine: z zvezdicami, čebelicami, in z drugimi znaki. Kasneje pa, ko poznajo že številčne znake in njihovo vrednost, pa jih ocenjujejo z redi od ene do pet.

Kako pa pride učitelj do ocen? Učitelji in profesorji delajo v šoli po učnem načrtu. Učitelj si torej ne more izmisljati, kaj bo učil. Njegova dolžnost je, da predpisano snov v šolskem letu z učenci predela. Zato jim razlaga, na razne načine prikazuje, pojasnjuje, z njimi dela vaje in naloge, ponavlja, daje ustmene in pisne in druge domače naloge, jih pregleduje in popravlja, opozarja učence na napake. Ko pa snov predelajo, mora učitelj preiskati, koliko so sprejeli, ali so jo doma še enkrat predelali in kako so si jo osvojili. Zato postavlja vprašanja, na katera morajo odgovarjati. Pri tem lahko znanje tudi oceni.

Učitelj pa ocenjuje učenca vsako uro, vsak dan, tudi tedaj, ko ga posebej ne pokliče. Učitelj meri in preceňuje otrokovo pazljivost, pri razlagi ugotavlja, ali sledi in dojemata učno snov, ali sodeluje in je aktiven ali ne, ali si prizadeva, da bi razumel, ali mu je vseeno, kako opravlja domačo nalogo, ali se za vsako učno uro doma redno pripravlja, kako se izraža, ali sam še dopolnjuje učno snov. Ocena se torej gradi iz več sestavin in odraža celokupno učenčovo delo v šoli in doma. Tako ocena je pravična, objektivna. Ocenjevanje je najtežje in najbolj kočljivo učiteljevo delo. S pozitivno oceno, ki jo daje učencu, prizna in potrjuje, da bo učenec s tem znanjem lahko napredoval in gradil nova težja snov. Zaradi tega je v polni meri odgovoren za oceno, ki jo vpiše v redovalnico in v spričevalo. Ocene ne izražajo nikake naklonjenosti ali nenaklonjenosti učitelja do učenca, ampak povedo le to, v koliki meri je učenec osvojil predpisano učno snov nekega razreda. Negativne ocene pa kažejo, da tega znanja nima, ali pa ne dovolj, da bi mogel delati na višji stopnji in bo moral predelovati isto gradivo še enkrat.

Milko je dovolj bister fant, toda med poukom ne sledi, ker se ne potruzi, da bi pazil, in moti še součence. S seboj ne prinaša redno šolskih stvari, pozablja na naloge in se uč samo tedaj, ko mu teče voda v grlo, to je „kampaňsko“, toliko da dobi neko pozitivno oceno. Potem pa spet počiva. Ker se redno ne pripravlja na šolo, zato je njegovo znanje izredno pomanjkljivo, pozna le drobce učne snovi, nima pregleda, ne utrjenih pojmov, izražanje je zelo šibko. Doma Milko ne dela, ker ga niso privadili k delu. Ne čuti nikakih dolžnosti in odgovornosti ne do doma, ne do šole in do razrednega kolektiva. Staršem je važno le, da „izleže“, čeprav s samimi slabi. Milko nima delovnih navad, ki bi ga silile k vestnemu in vztrajnemu delu. Temelje teh navad mora privzgojiti domača vzgoja že v predšolski dobi. In s tem nadaljevati potem v sodelovanju s šolo. Le tako bomo skupno oblikovali otroka v delovnega človeka, kar je eden od ciljev naše vzgoje.

z dlanjo se udari na čelo ter vkljike ves osupel: „Saj je le suknja, jaz pa sem mislil, da je človek v nji!“ — od spoštovanja in ponižnosti se je bila umetniku pamet omračila.

Kurent je stopil med prešerne svate. Pogledal jih je po vrsti in je ves radosten rekel v svojem srcu:

„Kaj bi jim godel, kako prepeval? Lica jim pričajo, oči in besede, da je veselje njih oče in radost njih mati!“

Za mizo je stal trebušen, postaven govor; poln kozarec je držal v roki, gledal je z lenimi očmi, govoril je s trudnim jezikom, njegov glas pa je bil sladak in prijeten. Kolikor dalj je Kurent poslušal, toliko bolj se je čudil:

„Sladak in prijeten je njegov glas, besede pa so polne bridkosti!“

Postavni mož je govoril:

„Slovenski narod, siromak nad siromaki! Tvoja zgodovina je zgodovina tisočletnega trpljenja. Ubog si bil in ubog ostaneš, suženj si bil in suženj ostaneš; to je tvoja sodb, nepreklicna, neizpomenljiva! Planine in poljane, ki so tvoja domovina, so napojene s krvjo in solzami. In kadar nekoč pogineš od vsega hudega, bo tvoja smrt, kakor je smrt obnemoglega delavca — brez tolažnika pojdeš na oni svet, tvoja poslednja postelja bo jarek ob cesti! Tvoj spomin pa bo živel na vekomaj, zakaj eno te razlikuje od vseh drugih narodov na svetu: prepeval si v bridkosti! Pozabljen bo tvoj grob, ali z zlatimi črkami bo zapisano in daljna tisočletja bodo brala: Tako je pel narod, ki ga ni več! — Naše veselje in naša tolažba je taka misel ob današnjem dnevu, ko slavimo spomin Koseskega, slavnega v gaju naše umetnosti!“

Zmotil ga je debel glas.

„Ne Koseskega, temveč Prešerna!“

Mož govornik je srdito pogledal, zduškomu je izpraznil kozarec ter ga je treščil na mizo, da se je žvenketaje zakotalil na tla. Čisto nenadoma se je izpremenil njegov glas, nič več ni bil sladak in prijeten.

„Proklete duše, kaj pa se vtikate v mojo besedo! Koseski ali Prešeren — beračija je beračija! Saj se nismo zbrali, da bi reševali zgodovino in vse prirepke njene, temveč zbrali smo se, da se krščansko napijemo, da zapojemo ter da kvan-

Kaj vemo o mleku?

V sodobni prehrani imajo prednost tista živila, ki poleg snovi, ki so nujno potrebne za življenje, vsebujejo v najboljšem sorazmerju še snovi, ki so potrebne za zaščito zdravja. Med „zaščitnimi“ živila spada na prvo mesto mleko in ga lahko smatramo kot osnovno sredstvo za zaščito človeškega zdravja. Mleko lahko služi kot šolski primer živila, ki vsebuje idealno sorazmerje vseh glavnih hranljivih sestavin, ki so potrebne za organizem: beljakovine, maščobe in sladkor.

Da bomo lahko bolje ocenili vrednost mleka v prehrani, si oglejmo podrobneje njegove sestavine.

BELJAKOVINE v mleku so po svoji sestavi najbolj podobne beljakovinom človeškega telesa. Vsebujejo aminokislino, ki jim daje visoko biološko vrednost. Znano je, da vsebujejo beljakovine živalskega porekla več aminokislin kot beljakovine rastlinskega porekla. Če dodamo rastlinski hrani mleko, povečamo s tem število aminokislin. Posebno vrednost ima glutaminska aminokislina, ker vpliva na delovanje možganov in živcev. Najnovejša ugotovitve dokazujejo, da glutaminska kislina krepi pazljivost pri otrocih in odraslih in ublažuje psihično utrujenost.

Poskusi na skupinah šolskih otrok so pokazali, da so otroci, ki so poleg običajne hrane popili še pol litra mleka dnevno, bolj napredovali v rasti in dobivali na teži. Posebno zanimivo je to, da so bili otroci v šoli bolj pazljivi in disciplinirani kot otroci, ki se niso hranili z mlekom.

Podobni poskusi pri odraslih so pokazali, da uslužbenci in delavci, ki redno pijejo mleko, lažje opravljajo svoje delo in niso tako hitro utrujeni.

MLEČNA MAST (maslo) ima med maščobami največjo vrednost ne samo zaradi lahke prebavljivosti in nizke točke topljivosti (nižja od telesne temperature), temveč tudi zaradi tega, ker vsebuje vitamina A in D v velikih količinah. V njej so tudi vsi ostali vitamini, ki so potrebni za prehrano, v znatno večjih količinah kot v drugih maščobah.

MLEČNI SLADKOR (laktozo) ima večkratno vrednost. Pospešuje resolucijo (vpijanje) kalcija in fosforja, medtem ko sestavni del mlečnega sladkorja — galaktoza — podpira izkoriščanje mlečne masti in beljakovin. Iz tega je razvidno, da so hranljive sestavine v mleku med seboj ozko in smotrno povezane.

Drobni nasveti

■ **SIR** moramo shranjevati pod steklenimi zvonci, ki jih je treba redno umivati v topli vodi in detergentu.

■ Mehka voda zahteva pri pranju ali umivanju manj mila kot trda, apnenčasta. Zato dodajte vodi za pranje na vsak liter po 3 grame sode, vodi za umivanje pa po 3 grame boraksa.

tamo! — Na, tak je zdaj moj govor, pa si ga zapiši in še drugim ga povej!“

Kolikor jih je bilo veselih bojarjev, vsi so vstali ter so si prisrčno napivali. Še vedrejši so bili obrazi, še sverlejši so bile oči. Smejale so se tiste oči in so prijazno govorile: „Saj smo si bratje, kaj bi tuleč molčali! Poslednje tenko zagrinjalo se je pretrgalo od vrha do tal; pogledajmo si iz lica v lice, pomenimo se od srca do srca, brez dolgih besed in krvavih klicajev!“

Ob tisti uri se je pričela poglavitna slovesnost. Jeziki, prej že težki in neokretni, so bili nenadoma prečudno gibki. Smeh se je prelival v smeh, beseda je skokoma lovila besedo, pesem je brez obotavljanja odzdravljala pesmi. Če je bila beseda majhna ali velika, ponižna ali imenitna, vsaka je bila odkritosrčna in vsaka je bila vesela.

Kurent je gledal, poslušal je in je pomislil:

„Zrhljali so si pentlje, odpeli so si ovratnike, vrhne suknje so slekli, celo pasove so si olajšali — in glej, bližji so mojemu srcu! Nič več ni uklenjen njih smeh, nič več ne laže njih pesem. Vesela kvanta se je bila našemila za kapucinca, pa se ji je kmalu dolgečas zazdelo in ob prijetnem večeru je gola planila iz kute! Kakor si gola, pozdravljena bodi!“

Nič več ni bilo spomina ne o bridkosti, ne o trpljenju, ne o sužnjih in ne o hlapcih, ne o krvi in ne o solzah. Noetov studenec je žuborel in šumljal iz steklenice v kozarec, iz kozarca v grlo. Zmerom višje so plezale besede po strmi lestvici prešernosti in razposajenosti, dokler niso priplezale tako visoko, da se je začudil Kurent sam.

Modroval je v svoji pameti:

„Veliko je število tvojih čednosti, slovenski narod! Nad vse lepa je tvoja domovina — ali, Bog vedi, morda so kje na svetu še lepši kraji, nam nepoznani! Milozvočen je tvoj jezik, ali kdo bi prisegal, morda je tam kje onkraj morja še slajša govorica! Tvoja pesem je potrkavanje nebeških zvonov — ali do srca segajo tudi ciganske pesmi! Brez števila blagoslovov ti je dobrotni Bog dodelil, ampak le enega je dodelil tebi edinemu! Ni je kvante, ki bi bila tako prepka,

Od mlečnega sladkorja se ne zdebimo, kot je to primer pri drugih sladkorjih.

VITAMINI v mleku so dopolnilo k biološki vrednosti mleka kot hraniva. Tako deluje na primer vitamin A kot prirodna zaščita pri motnjah vida ob svetlobnih spremembah. Vitamin E, ki se nahaja v mleku, podpira vitamin A. Vitamin F, imenovan tudi „vitamin lepote“, deluje na čistočo kože in pomaga izkoristiti kisik v organizmu. Vitamin D preprečuje rahitis. Mleko vsebuje več tega vitamina poleti kot pozimi. Med vitamini B kompleksa zavzema važno mesto laktoflavin (vitamin B2), ker pospešuje dihanje vseh celic v organizmu. B2 se nahaja v večjih količinah samo še v kvasu, jetrih in v kalčkih žita. Skupaj z vitaminom B6, B12 in pantotensko kislino je B2 prirodna zaščita proti infekcijam. Ti vitamini imajo lastnost, da preprečujejo zastrupitve delavcev, ki so zaposleni v industriji in drugod. Tako je mleko, ki vsebuje vitamine, biološko visokovredne beljakovine in maščobe, odlično zaščitno sredstvo.

MINERALNE SNOVI. Mleko vsebuje zadostne količine soli, kalcija in fosfora za razvoj zobovja in okostja; to najbolje dokazuje rast dojenčkov v času, ko je njihova edina hrana mleko. Pri starejših ljudeh preprečujeta kalcij in fosfor iz mleka upadanje kalcija v kosteh.

LECITIN, snov, ki se nahaja predvsem v možganskem tkivu, skupaj z beljakovinami, preprečuje motnje delovanja srca in krvnega

POSKUSITE

PIŠČANČEV PAPRIKAŠ

Potrebujemo piščanca, sol, 5 kg suhe slanine, 2 žlici maščobe, 2 čebuli, žlico rdeče paprike, paradižnikovo mezo, žlico moke, kiso smetano.

Na maščobi prepražimo na kocke zrezano slanino in čebulo, dodamo na večje kose zrezanega piščanca in ga opečemo. Nato meso odstranimo, maščobi pridenemo moko, prepražimo, dodamo paradižnikovo mezo in papriko, zalijemo z mrzlo vodo in prevremo. V omako damo opečenega piščanca in počasi kuhamo, da se meso zmehča. Pred serviranjem dodamo kiso smetano.

obtoka, ki nastanejo pri napornem delu in ob prenapetosti živcev. Lecitin deluje proti kopičenju holesterina, katerega ustvarja organizem ali pa ga dovaja z drugo hrano živalskega porekla.

Mleko vsebuje desetkrat več lecitina kot holesterina in tako je lahko sredstvo za preprečitev obolenj, kjer prihaja do povečanja holesterina v krvi, poškodb krvnih žil in motenj v krvnem obtoku (arterioskleroza in podobno).

En liter mleka dnevno lahko zadovolji večji del potrebe organizma po beljakovinah, kalciju, fosforu, vitaminu A, vitaminih B2, B6, B12 in pantotenski kislini, bolj kot kakršnokoli drugo živilo v isti množini.

Kakor vidimo, mleko zaradi svojih osnovnih sestavin ni samo odlično hranivo in zaščitno sredstvo proti raznim boleznim, temveč je lahko tudi zdravilo za razna obolenja.

Za bodoče matere

1. Pogosto počivajte na svežem zraku! Če živite v mestu, kjer ni vrtov ob vsaki hiši, si vzemite čas in prebijte vsak dan nekaj časa v najbližjem parku.
2. Ne sedite dolgo na neudobnem stolu ali v naslanjaču! Ko začutite, da vam ni več udobno, spremenite položaj, najbolje pa je, da vslanele in zamenjate sedež. Neudoben stol more povzročiti bolečine v hrbtenici in krče v nogah.
3. Krči mišic, ki jih nosečnice največkrat čutijo v nogah, morejo biti tudi posledica nepravilne prehrane. Da bi preprečili krče, vzemite od časa do časa žličko soli, ki ste jo raztopili v vodi.
4. Bodite prepričani, da v svoji hrani zaužijete dovolj proteina. Bodoče matere ne smejo uživati preveč maščob: bolje je jesti mlečne izdelke in piti več mleka, kot ste ga doslej.
5. Pijte veliko tekočin! Toda sadni sokovi, ki jih kupujemo v trgovinah, le ne vsebujejo dovolj vitamina C. Zato uživajte veliko svežih limon ali pa od časa do časa pojejte tableto vitamina C.
6. Sleherni človek potrebuje spanje, bodoče matere pa še celo. Nikoli ne pojdite pozno v posteljo in spite najmanj osem ur dnevno.
7. Pomembne so vaje nog, ker jih bomo tako okrepili za večje napore. Kadarkoli utegnate ali se spomnite, stopite na prste in se spet spustite na pete. To preprosto vajo ponovite večkrat na dan, seveda bosi.
8. Ne nosite tesnih oblačil! Prav tako niso priporočljivi pasovi za nogavice. V dobi hulahopk morete mirno nositi to najnovejšo oblačilno pridobitev, saj so kakovostno skoraj takšne kot najlonke.
9. Če se vsak dan vozite z avtobusom ali drugačnim prevoznim sredstvom na delo, stopajte vedno pri sprednjih vratih (imate pravico to storiti!) in sedite na srednjih sedežih. Zoper slabost v želodcu ne jemljite nikakršnih tablet dokler jih ne dovoli zdravnik.
10. Čimveč se gibljite in opravljajte še naprej svoja gospodinjska dela, le pretirati ni potrebno.

sočna in izdatna, kakor je ta slavna slovenska kvanta!“

Komaj je Kurent tako preudaril in premislil, se je mož govornik naslonil ob mizo, pomežiknil najprej z levim, nato z desnim očesom ter je zinil navsezadnje tako prečudežno besedo, da so debelo pogledali utrjeni svatje in da se je Kurentu zazibalo pred očmi. „Zlodej sam bi se potuhnil!“ je rekel ves prestrašen.

Tudi moža govornika je prešerna misel tako omamila, da je položil lice na moko mizo in neutegoma zadrmlal. To početje so ugledali bojarji imenitniki, beseda jim je polagoma ugasnila na ustnih in lotil se jih je nevzdržen spanec...

Domovina, sladko počivaj, nič se ne boj! Tudi takrat, v tistih zdravih, hudih časih, ko nisi še imela ne velikih besed in ne velikih besednikov, tudi takrat Bog ni pozabil nate! Kako bi pozabil dandanašnji, ko se ti poraja leto za letom dolgo število vnetih vojskovodij! Nič ne skrbi, o domovina; zadrimali so trudni vojskovodje, zvestoba v njih srcu pa ni zadrimala; slavno se bodo vzdramili ob slavnem jutru in črno oblečene, gosposke besede se bodo izprehajale pod soncem! —

Kurent je stopil na samotno cesto. Tihe in temne so bile ulice, svetilke so komaj sebi svetile. Kurent je ukazal koraku: „Tja me vodi, kjer je veselje najbolj prisrčno!“

Šel je po dolgih, ozkih ulicah, pa je prišel do nizke hiše, podobne vaški krčmi. Ker je bil Kurent takih krčem vajen, je z veseljem korakom stopil v vežo ter je odprl duri.

Ljudje, ki jih je ugledal v zakajeni izbi, so mu bili vsi že davnaj znani in tako prijetno mu je bilo pri srcu, da bi jim vsem po vrsti segel v roke za bratski pozdrav. Njih pentlje niso bile prazniške, njih obrazi niso bili slovesni, njih besede niso bile črno oblečene. Obraz, besedo in srce jim je poznal Kurent, toda vedel ni, kdo da so, odkod da so prišli in kam da so se namerili.

„Suknja vas razodeva, romarji, siromaki pred Bogom! Iz bridkosti ste prišli, v bridkost ste se namerili!“

Ali na licih ni bilo bridkosti in ogenj je sijal iz oči.

(Dalje v prihodnji številki)

8. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Če bi primerjali uradne avstrijske statistične podatke vseh treh povojnih popisov prebivalstva z nacističnim popisom iz leta 1939 ter s podatki šoloobveznih otrok v letu 1954/55 in bi skušali analizirati proces spreminjanja jezikovne sestave prebivalstva v navedenih treh občinah, bi lahko sklepali, da je avstrijska Koroška po spreminjanju jezikovne in s tem narodnostne sestave prebivalstva edinstvena demografska posebnost, ki ji ni primere v svetu. Saj po logiki teh statistično potrjenih popisnih podatkov o jezikovni sestavi prebivalstva dobimo vtis, da je izumrla slovenska narodnostna skupnost v občini v enem desetletju, a se po preteku enega desetletja, ob novem popisu prebivalstva, ponovno rojeva. Na primeru občine Sv. Štefan v Ziljski dolini bi lahko sklepali, da so bili koroški Slovenci leta 1939

Tiste, ki se zaradi bojkota ali kakega drugega vzroka niso udeležili popisa, so lahko identificirali po seznamih popisnih upravičencev oziroma obvezancev. Pri tistih, ki so se udeležili popisa, so lahko spremljali način izpolnjevanja popisnic zaradi tega, ker zaradi bojkota v obliki zasedbe volilnih celic ni bilo povsod nedomestnih in so morali posamezniki izpolnjevati popisnice v neposredni bližini mize, kjer so bili člani popisne komisije. Popisani so morali v nekaterih krajih oddajati izpolnjene popisnice v odprtih kuvertah. Poleg tega so lahko člani popisnih komisij, med temi so bili tudi odkriti sovražniki Slovencev, izkoristili vse možnosti za preverjanje popisnih.

Koroški Slovenci so iz lastnih izkušenj v preteklosti že vnaprej vedeli, kaj vse bodo morali prestati v zvezi s tem popisom. Zaradi tega lahko razumemo, zakaj so se odločili za

želne vlade pri mnogih Slovencih, ki so bili navedeni v Spomenici, da na licu mesta protokola dogodka v zvezi s popisom. Ponovno je predložila popisnemu obrazcu za ljudsko štetje, da se je moral še enkrat pred uradniki deželne vlade izjaviti o svojem občevalnem jeziku. Od šestih naših informantov, navedenih v Spomenici, jih je štiri obiskala taka preiskovalna komisija; od teh pa je vsaj eden pri ponovnem izpolnjenju obrazca ob prisotnosti teh uradnikov odstopil od svoje prvotne zahteve po vpisu „slovensko“ v rubriko o občevalnem jeziku in je dal vpisati po njegovi lastni izjavi „nekaj smo popravili, mislim, da v smislu ‚slovenisch-deutsch‘ ali kaj takega“. Tudi deželna in zvezna vlada sta po teh poizvedovanjih dobili potrditev, da so stali številni Slovenci pri popisu občevalnega jezika pod nedovoljenim vplivanjem, pritiskom in celo grožnjami s strani popisovalcev.

Vprašanje pa zdaj nastaja, ali so ti primeri le slučajni in poedini poskusi posameznikov, na kar se v zadnjem času skušajo izgovarjati koroški deželni politiki, ali pa je morda le mogoče odkriti kake skupnosti pri načinu vplivanja, oziroma ali je bil pritisk pri ljudskem štetju razširjen po celi južni Koroški ali pa so bila nekatera področja bolj prizadeta in kateri socialni sloji so bili predvsem žrtev pritiska.

Klub slovenskih študentov v Gradcu se v zadnjem času ukvarja s temi vprašanji. Pri svojem prispevku k temu se poslužuje postopka posebnih intervjujev z ljudmi, ki so javili, da so prišli pri popisovanju v konflikt s popisovalcem. Pri tem se je bilo treba sprva opreti na osebe, ki so navedene v Spomenici. Med delom se je spontano javila še vrsta drugih informantov, predvsem takih, ki so se pri njih vršili pritiski pri popisu leta 1971. Poizvedovali smo predvsem po faktorjih, ki bi eventualno lahko igrali kako vlogo pri poskusu vplivanja na popisane. To so med drugim predvsem socialni položaj, izobrazba, narodnopolitična izpostavljenost popisane, gostota naselitve Slovencev v določenem kraju, specifični gospodarski odnosi med popisanim in popisovalcem ter eventualna pripadnost popisovalca k organizacijam z odkrito nemško-nacionalističnim delovanjem. Iz Spomenice je bilo do sedaj obiskanih sedem ljudi, pripravljenih, da nam dajo informacije. Poleg tega sta se našla za leto 1961 še dva nova informanta, ki nista bila navedena v Spomenici. To dejstvo samo dokazuje, da tudi Spomenica daleč ni popolna in da je še mnogo drugih primerov, ki so sedaj še neobjavljeni. Iz leta 1971 se jih je do zdaj javilo sedem, razdeljenih po občinah Bistrica pri Pliberku, Vernberk, Bekštanj, Velikovec in Djekše. Vse primere smo podrobno protokolirali.

Pri analizi je bilo potem treba popisane opredeliti po socialni kategoriji v tri skupne: nadpovprečno dober, povprečen in podpovprečen socialni položaj, pri čemer so se obnesli kot kriteriji velikost posesti, dohodek in stabilnost delovnega mesta. Opredelitev je bila potrebna, ker je socialno nižji sloj bolj lahko pristopen sugestijam kot socialno višji.

Po nacionalni kategoriji so bili informanti razdeljeni po deležu slovenskega prebivalstva po ljudskem štetju 1951 v tri skupine, namreč od 0 do 33 %, od 34 do 66 % in od 67 % do 100 % Slovencev. Procentna mera se nanaša pri tem na nacionalno strukturo občine. Čeprav smo načelno proti takemu kvantificiranju, smo vendarle vzeli kot podlago nacionalne kategorizacije ljudsko štetje iz leta 1951. Omenjena opredelitev je potrebna, da se upošteva vpliv zunanega pritiska na posameznika pri različni strnjnosti slovenskega prebivalstva.

Pri kriterijih za opredelitev vplivanja samih smo izhajali z stališča, ki ga je zavzel posa-

mezni popisovalec pri vpisu v rubriko o občevalnem jeziku: da namreč poleg vpisa „slovensko“ zahteva tudi še „nemško“ ali nadomesti „slovensko“ z „windisch“ ali „slovensko“ z „nemško“. Poleg tega je še skupina popisovalcev, ki se ne osredotoči na določeno jezikovno skupino, prepove samo vpis „slovensko“.

Pri primerjavi nacionalne, socialne in teritorialne kategorije s tipologijo vplivanja, najdemo v področjih z manjšim deležem slovenskega prebivalstva (do 33 % leta 1951) v glavnem informante iz relativno stabilnega socialnega sloja in pri načinu vplivanja pretežno poskus, nadomestiti „slovensko“ z „nemško“. Obratno pa so informanti v področjih z večjim deležem slovenskega prebivalstva (od 33 do 100 % leta 1951) iz socialno nižjega, ogroženega sloja, pri katerih pa skušajo popisovalci nadomestiti „slovensko“ z „windisch“. Skratka: v že bolj germaniziranih področjih nas informirajo o prekrških pri ljudskem štetju samo še ljudje iz povprečnega ali nadpovprečnega socialnega sloja. V teh obrobni področjih skušajo popisovalci prisiliti Slovence k vpisu nemščine kot svojega pogovornega jezika. Na drugi strani pa nas informirajo v bolj strnjenih slovenskih področjih v glavnem samo ljudje izkoriščanega socialnega sloja, ki pa so jih skušali nagovarjati k vpisu „windisch“. Ker se zdi neneravno, da bi popisovalci v obrobni področjih kakor tudi v večjih urbaniziranih središčih skušali vplivati samo na gospodarsko stabilne, sklepamo, da se v teh krajih nobenemu od socialno nižjega sloja ni zdelo ugodno, da bi te primere komurkoli prijavil (uradom, krajevnim zaupnikom na primer), in to iz kakršnihkoli razlogov: ali zaradi nevarnosti povečanja socialnega pritiska ali pa zaradi pospešene narodnostne odtujitve. Značilno za ta obrobna področja je še, da tukaj popisovalci ne potrebujejo več prehodne stopnje „windisch“. Po drugi strani pa sklepamo, da v močnejše slovenskih področjih gospodarsko močnejši niso stali pod suggestivnim vplivom, ker so tukaj popisovalci verjetno bolj previdno postopali. Lotili so se gospodarsko šibkih. Ker pa je v teh področjih interkomunikacija še relativno dobra, so prišla ta nedovoljena vplivanja na dan. Ker pa imajo v teh krajih tudi gospodarsko odvisni še določeno narodnostno zavest, je očitno tu še potrebni pojem „windisch“ kot pripomoček h germanizaciji.

Dosti zgovorni pa sta izjavi dveh popisovalcev iz Straje vasi in Vernberka, češ da „popisovalec ne sme vpisati ‚slovensko‘, ker je dobil tako navodila od okrajnega glavarstva ali župana“, oziroma drugi, da „s tako izpolnjenim obrazcem ne sme priti nazaj na občino, ker bodo to tam izradirali, izbrisali“.

Očitno je, da sta oba popisovalca ravnala po navodilu nekega tretjega, ki se skriva za anonimnostjo uradne ustanove z značajem oblasti. Vsekakor pa moramo ob tem postaviti vsa dosedanja avstrijska ljudska štetja v posebno luč. Prav tako pa to pokaže, da krivda prekrškov pri ljudskih štetjih ne leži samo pri popisovalcih, kajti v več primerih popisovalcem nismo mogli dokazati pripadnost nemško-nacionalističnim organizacijam ali tudi samo fašistoidne miselnosti. Delovali so le kot izvrševalci uradne državne linije.

Opozoril bi samo še na to, da se ta dokumentacija še zbira, da je ogromno materiala, ki ga do zdaj še nismo utegnili docela analizirati. Že ti primeri, ki smo jih v tem referatu upoštevali, pa kažejo, da gre za sistematično manipulacijo uradnih popisov prebivalstva. V vseh v referatu navedenih slučajih pa gre tudi za tipične primere kršenja mednarodno zagotovljenih človekovih pravic.

(Konec)

Vladimir KLEMENČIČ, Franc WUTTI, Teodor DOMEJ

Popis posebne vrste v luči popisovanja občevalnega jezika pri dosedanjih popisih

še v številčni prevladi, po preteku 12 let, do prvega povojnega uradnega avstrijskega popisa v letu 1951 so statistično popolnoma izumrli, a štiri leta nato so se kot slovenski otroci izumrlega naroda ponovno pojavili. V občini Brdo pa naj bi bilo pri treh četrtinah nemško govorečih Avstrijcev v letu 1951 štiri leta kasneje, leta 1954, kar tri četrtine slovenskih otrok. V občini Medgorje, kjer je bilo leta 1951 slovensko govoreče prebivalstvo v prevladi, pa je v času desetih let statistično skoraj čisto izumrlo. Takoimenovani „vindišarji“, ki jih pri popisu prebivalstva leta 1951 še niso evidentirali, so se pri popisu leta 1961 pojavili celo v absolutni premoči, medtem ko so pri popisu leta 1971 zopet popolnoma izginili.

Izvedba in prvi statistični podatki popisa prebivalstva posebne vrste

Popis prebivalstva posebne vrste, ki je bil 14. novembra 1976, je od priprav pa do dneva izvedbe samo en člen v verigi sistematične protimanjšinske politike Avstrije.

Slovenska in hrvaška manjšina sta skupaj s številnimi avstrijskimi demokrati že pred popisom prebivalstva posebne vrste na številnih protestnih zborovanjih javno obsodili preštevane in napovedali popisu bojkot. Celoten popis je spremljala tako močna protimanjšinska propaganda, kakršne manjšini nista doživeli v razdobju po drugi vojni. K temu je prispevalo složno in vzajemno delovanje vseh treh avstrijskih strank na zveznem in še posebej deželnem nivoju Koroške z izrazito protimanjšinsko organizacijo „Heimatsdienst“. K ustvarjanju protimanjšinskega vzdušja je v tednu pred popisom prebivalstva prispevala tudi razstrelitev partizanskega spomenika na Komlju pri Pliberku ter železniške proge v bližini Celovca pri Grabštanju.

Manjšinam nenaklonjene in sovražne organizacije so z raznimi oblikami groženj ter s pozivi v obliki letakov pozivale prebivalstvo, naj dokaže svojo „zvestobo domovini“ z vpisovanjem nemškega kot svojega materinega jezika. Med najbolj vidnimi je bila parola: „Če nočeš biti Slovenec, moraš pri popisu vpisati nemščino kot svoj materin jezik“. Z ustrahovanjem in raznimi oblikami pritiskov so silili Slovence k vpisu nemščine kot svojega materinega jezika. Na vse mogoče načine so izvajali pritisk na prebivalstvo Koroške, da bi se polnoštevilno udeležilo popisa, česar v drugih avstrijskih zveznih deželah skoraj ni bilo mogoče zaslediti. Posluževali so se vseh mogočih oblik psihološkega pritiska. Pred popisom so imele to nalogo žandarmerijske cestne zapore in straže na mostovih čez Dravo, podobno vlogo je igralo manevriranje avstrijske vojske s tanki po delih narodnostno mešanega ozemlja. Na sam dan popisa so organizirali nenormalno visoko število policijskih patrol. Pri izvajanju popisa, ki predstavlja že sam po sebi akt kršenja sedmega člena avstrijske državne pogodbe in načel človekovih pravic, zapisanih v aktih OZN, niso upoštevali niti določil o tajnosti popisa samega zakona, na osnovi katerega je bil izvršen popis. Vrsta primerov kaže, da je bil popis izveden v okoliščinah, v katerih ni bila zagotovljena tajnost popisa.

bojkot v situaciji skrajno kritične ogroženosti. Dopustili so celo, da statistično izginijo, da bi se tako v vsej svoji ostrini razkril nesmisel preštevaneja.

Avstrijsko prebivalstvo je v veliki večini sledilo pozivom na aktivni bojkot z izostankom od popisa, saj se ga je udeležilo manj kot trideset procentov prebivalstva Avstrije. Na Predarlškem je prišlo na volišče le pet procentov prebivalstva.

Rezultat organiziranega protimanjšinskega delovanja Heimatsdiensta je razviden iz nadpovprečno visoke udeležbe prebivalstva Koroške, ki znaša 86,2 %. Vendar pa izostanek dobrih 13 % prebivalstva od popisa na Koroškem v tako zaostrenem vzdušju dokazuje, da rezultati popisa nimajo nobene strokovne statistične vrednosti.

Sama priprava zakona o popisu prebivalstva posebne vrste ter izvedba štetja in prva tolmačenja popisnih podatkov vsebujejo številne dokaze o pritiskih na pripadnike slovenske in hrvaške manjšine, da bi se odrekli svojemu jeziku in svoji nacionalni pripadnosti. Teh dokazov je toliko, da jih še dolgo časa ne bo mogoče izčrpno in v celoti zbrati, analizirati in temeljito znanstveno obdelati. Mnoge podrobnosti o tem so tudi zbrane v uglednih evropskih časopisih (francoskih, zahodnonemških, italijanskih, poljskih, ameriških itd.) in v poročilih tujih agencij, zlasti v avstrijskih in jugoslovenskih časopisih kot tudi v televizijskih oddajah avstrijske, jugoslovenske ter televizije drugih evropskih dežel.

Dogodki ob zadnjem popisu prebivalstva pa le dokazujejo, da slovenska manjšina na Koroškem ne bo izumrla, pa čeprav naj bi izginila po ugotovitvah uradne avstrijske statistike, ki je v službi protimanjšinske politike.

Značaj zavestnih poskusov popisovalcev, da se čim bolj zmanjša delež slovenskega prebivalstva na Koroškem pri rednih popisih

Pri nenavadnem padanju števila slovenskega prebivalstva na Koroškem — kot je znano, je po uradnih statistikah v dvajsetih letih padlo to število za 50 % — se moramo vprašati, ali je prišlo do tega zaradi svobodnega odločanja posameznikov, kot trdi KHD z avstrijskimi politikmi vred ali bolj rečeno obratno, ali zaradi razlik v socialnem nivoju med Nemci in Slovenci ali pa zaradi zavestnih poskusov popisovalcev, da čim bolj znižajo delež slovenskega prebivalstva.

Ne bomo se ukvarjali s prvima dvema razlagama, temveč se osredotočili na tretje vprašanje. Nanj opozarja tudi Spomenica koroških Slovencev k ljudskemu štetju 1961. Ta spomenica navaja okoli 40 primerov pritiska pri ljudskem štetju 1961, razdeljenih po celem področju narodnostno mešanega ozemlja. Informanti in popisovalci so navedeni po imenu, podrobno so opisani tudi različni načini vplivanja in pritiska pri vpisovanju v rubriko o občevalnem jeziku. Ne daje pa Spomenica gradivo za podrobnejšo analizo.

Že kmalu zatem, ko so naši politični predstavniki predali Spomenico pristojnim oblastem, se je pojavila neke vrste komisija de-

Tajno ugotavljanje materinega jezika dne 14. novembra 1976

materin jezik

	volilnih upravičencev	oddanih popisnic	veljavnih popisnic	nemški	hrvaški	slovenski	madžarski	drugi
zvezna dežela								
Dunaj	1.475.245	379.494	377.409	360.970	1.630	4.747	2.329	7.733
Nižja Avstrijska	1.371.646	332.947	331.746	327.977	739	921	705	1.404
Zg. Avstrijska	1.196.305	245.409	244.660	241.620	641	860	413	1.126
Štajerska	1.178.773	305.126	304.050	299.931	762	1.831	481	1.045
Tirolska	534.394	47.287	47.106	46.267	88	258	124	369
Koroška	522.172	451.178	444.858	438.542	626	3.941	336	1.413
Salzburška	406.974	75.616	75.391	74.265	156	499	136	335
Gradišćanska	266.429	72.969	72.642	67.642	2.946	87	1.838	129
Predarlška	260.858	13.199	13.168	12.802	31	139	76	120
Avstrija	7.212.796	1.923.225	1.911.030	1.870.016	7.619	13.283	6.438	13.674

IZID POPISA NA JUŽNEM KOROŠKEM

Volilnih upravičencev 107.678, oddanih popisnic 100.727, neveljavnih popisnic 4.833, materin jezik: nemški 92.369, hrvaški 208, slovenski 2.535, madžarski 149, drugi 633.

Občni zbor SPD „Obir“ na Obirskem

V nedeljo dne 22. 5. 1977 dopoldne je Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem imelo v Kovačevi gostilni svoj 2. redni občni zbor.

Predsednikovo poročilo je zajemalo sledeče: pregled minulega leta, v katerem je povprečno vsak mesec bila kakšna prireditve doma; število članov je naraslo za 30 odstotkov (tako sedaj skoraj ni več domače obirske družine, ki ne bi imela vsaj enega društvenega člana); prisotnost v javnosti (sodelovanje na demonstraciji proti preševanju v Celovcu, aktivnosti na dan preševanja 14. nov. 1976, udeležba letošnje protestne vožnje na Dunaj itd.). Prav s temi koraki so Obirčani in Korčani pokazali veliko skupno slovensko politično zrelost. Predsednik dr. Brumnik je omenil tudi obiske centralnih prireditev v Celovcu in drugod, sodelovanje s SPD „Zarja“ v Železni Kapli in tesnejšo povezavo s sosednimi Selami. Nato je še čestital Valentinu Polanšku za nagrado iz Prešernovega sklada in izvolitev predsednika SPZ v Celovcu.

Tajniško poročilo je seznanilo občni zbor s tem, da je Obirski ženski oklet v minulih 12 mesecih nastopal na 27 krajih (v Ljubljani,

Šentjerneju na Dolenjskem, Velenju, Dravogradu, Mežici, na Ravnah, v Gradcu, po domačih koroških krajih in celo v Franciji). Obetajoča je tudi športna dejavnost, zlasti z zgradnjo smučarske skakalnice, s tečajem za smučarske skakalce ob sodelovanju s ŠK „Triglav“ iz Kranja in sankarsko tekmo, pri kateri smo razdelili 5 pokalov. Tudi prireditve kot pohod na Obir, pohod na 10 kilometrov ali izlet v Kranj in Škofjo Loko so beležile številno udeležbo.

Blagajniško poročilo je vsebovalo zadovoljivo ugotovitev, da člani redno plačujejo članarino.

Na splošno pa se je ugotovilo, da tajnica Marla Polanšek vodi vse zapiske v najlepšem redu in itak sproti pošilja poročila o društveni dejavnosti SPD „Obir“ obema slovenskima časopisoma v Celovcu (Slovenskemu vestniku in Našem tedniku).

Pod točko „slučajnosti“ so si nogometaši zaželeli športnega igrišča, igralci in obiskovalci odrskih prireditev pa dvorano z odrom.

Občni zbor je soglasno sklenil pristop k Slovenski prosvetni zvezi. Nato je spregovoril Valentin Polanšek, ki je bil prisoten kot član društva ter predsednik občnega zbora. Čestital je dve leti staremu (mlademu) društvu „Obir“ k uspešnemu delu ter pristopu k SPZ v Celovcu. Istočasno pa je poudaril, da ta včlanitev pomeni obenem nadaljnje obojestransko sodelovanje s Krščansko kulturno zvezo.

Občni zbor je izvolil sledeči odbor SPD „Obir“: Predsednik dr. Gusti Brumnik, podpredsednik dipl. inž. Štefan Oraž, tajnica Marla Polanšek, namestnik tajnice dipl. tolm. Ludvik Karničar, blagajnika Nuži Furjan in Feliks Haderlap, pregledovalca Adolf Štern in Izidor Oraž, dodatna odbornika Toni Karničar in Boštji Božič. Izvoljena oziroma potrjena sta bila 2 zastopnika vsake sekcije (odrske, športne, literarne in glasbene).

Po občnem zboru nam je tajnik SPZ Mirko Perč še zavrtel kratki barvni film „Solzice“, po mladinski črtici Prežihovega Voranca.

Storitve Socialnega zavarovanja kmetov se stalno zboljšujejo

Storitve Socialnega zavarovanja kmetov se stalno zboljšujejo. Tako je na področju pokojninskega zavarovanja prišlo do sledečih sprememb: Takoimenovane dodatne rente se bodo spremenile v prehodne pokojnine. Ta proces bo izveden v treh etapah in sicer do 1. januarja 1979. leta. Prišlo bo do izenačenja prehodnih upokojencev v zvezi z izravnalno doklado in sicer v dveh letnih etapah do leta 1978. Uvedena je bila predčasna starostna upokojeitev (potrebni je 420 mesecev zavarovanja).

Tudi na področju bolniškega zavarovanja je prišlo do sprememb, med katerimi je pomembno to, da pri porodu v bolnišnici in pri zdravljenju dialize odpade plačilo 20 odstotkov celotnega zneska zdravljenja in da se dela tudi na tem, da se bo še bolj razširila oskrba bolnikov na domu.

Prav tako je tudi na nezgodnem področju prišlo do boljših storitev, med katerimi so najbolj pomembne — raširitev kroga zavarovancev, možnost lastnega zavarovanja v nezgodnem zavarovanju, uvedba zavarovanja za šolarje in takojmenovnega zavarovanja nezgod na poti.

S temi izboljšanimi storitvami socialnega zavarovanja kmetov pa je nujno prišlo tudi do zvišanja prispevkov. Od 1. januarja naprej so se prispevki pokojninskega zavarovanja povprečno zvišali za 18 do 20 %, v nezgodnem zavarovanju za 10 do 12 % in v bolniškem zavarovanju za 35 do 36 %.

Iz teh nekaj primerov, ki smo jih navedli, je jasno razvidno, da se storitve Socialnega zavarovanja kmetov stalno izboljšujejo in da so se že zelo približale storitvam ostalih zavarovalnih ustanov.

Se dve želji ima Socialno zavarovanje kmetov, in sicer da bi prišlo do realizacije porodniškega dopusta in podpore za onemogle.

Bilčovs

Pred nedavnim, v nedeljo 15. maja 1977, sta v bilčovski farni cerkvi sklenila zakonsko zvezo Marjana in Gerhard Kropiunik. Oba sta že dolgoletna igralca in pevca Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ Bilčovs. Moški zbor SPD „Bilka“ jima je na svatbi zapel nekaj pesmi. V zahvalo za požitvalno delo in s prošnjo, da še nadalje ostaneta zvesta domačemu društvu, jima je SPD „Bilka“ podarilo spominsko sliko. Tržiški fantje so s svojo izvrstno godbo spet enkrat navdušili številne svate in škorle.

Mladima zakoncema iskreno čestitamo in jima želimo mnogo zakonske sreče.

SPD „Bilka“

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

SOBOTA, 4. 6.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 5. 6.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmika naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 6. 6.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Slovenski solisti.

TOREK, 7. 6.: 9.30 Narodnozabavna glasba — 13.45 Celovski radijski dnevnik — šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 8. 6.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Pesmi z ilibškega polja (literarno-glasbena oddaja).

ČETRTEK, 9. 6.: 7.05 „Tiho molí cerkev vsa...“ (praznična oddaja)

PETEK, 10. 6.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — „Živim, ker sem ljubljen“ (Reportaža T. Opetnika o mladinskem dnevu v Ločah 5. 6. 77)

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na

IZLET NA OJSTRO (1577 m)
Zbirališče: v nedeljo 5. junija 1977 ob 7. uri zjutraj pred novim hotelom „Obir“ v Železni Kapli. Vodstvo izleta imajo kapelški planinci.

Vsi prisrčno vabljeni!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 550 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 4. 6.: 15.45 Hura, postal sem oče — 17.00 športna abeceda — 17.30

Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 18.55 Dragi dam — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Dali, dali — 21.50 šport — 22.15 Strelji iz plašnega žepa — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 5. 6.: 10.00 Slovensna služba božja — 14.34 Music man — 17.00 Martin in povodni mož — 17.20 Film iz pičljega življenja v delti Donave — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 „Pihalna glasba z Dunaja“ — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Koltan pripoveduje — 21.50 šport — 22.05 Marcel Prawy pripoveduje o svojem prijatelju Erichu Wolfgangu Korngoldu — 22.35 Teologija v pogovoru — 23.05 Poročila.

PONEDELJEK, 6. 6.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Igre odraslih — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Music man — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.40 O tenisu — 20.55 Cesta San Francisca — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 7. 6.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Abeceda fizike — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Masaj — veliki Apač — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pavel in Viržinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Service-box — 20.20 Kdo se trikrat zlaže — 21.10 Generalica — 21.55 šport — 22.05 Hiša na Eaton Place — 22.50 Poročila.

SREDA, 8. 6.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Ziljska dolina — dolina ob meji — 10.30 Smeh poletne noči — 17.00 Harla — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Kenguru Adelheid — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Najdaljši dan — 21.35 šport — 21.50 Najdaljši dan (2. del) — 23.00 Poročila.

ČETRTEK, 9. 6.: 5.00 Čudežni mladenič — 16.30 Štirje zbiralci cunj — 17.40 Calimero — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prator za živali — 18.45 Hullahaloo — 19.00 „Promenada starega mesta v Gradcu“ — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Kozarec vode — 22.00 Procesija svetega rešnega telesa.

PETEK, 10. 6.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Narodno gospodarstvo — 10.00 Obiskali smo razstavo — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Čudežni mladenič — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Emmingerji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Derrick — 21.10 Moč nemoči — 21.55 šport — 22.05 Kraljeva dama — 23.45 Poročila.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 4. 6.: 18.00 Orientacija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.20 Igra — gradbeni kamen življenja — 19.50 Galerija — 20.15 Theodor Hiernis nekdanji dvorni kuhar — 21.45 Jazz ob nekem poletnem večeru.

NEDELJA, 5. 6.: 19.35 Ljudje brez žilcev — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 V lastni zadevi — 22.05 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 6. 6.: 17.30 Abeceda fizike — 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Poletje pri Eskimih — 19.30 Šolska oddaja — 20.00 Hiša na Eaton

SLOVENSKA FIZIKULTURNA ZVEZA - ZVEZA SLOVENSKE MLADINE

RAZPIS

Slovenska fizikultura zveza v Celovcu

razpisuje v sodelovanju s Šolskim centrom za telesno vzgojo v Ljubljani in z Združenjem slovenskih športnih društev v Italiji v času od 13. 7. do 17. 7. 1977

šolanje za
inštruktorje namiznega tenisa,
inštruktorje nogometa in
inštruktorje odbojke.

Pogoji in navodila za vpis:

- Kandidati morajo biti stari najmanj 18 let. Morajo imeti veselje do pedagoškega in trenerskega dela z mladino in določeno znanje tehnike športne igre.
- Vsi kandidati morajo izpolniti prijavnico in jo odposlati najkasneje do 25. junija 1977 na sedež Slovenske fizikulture zveze, Celovec, Gasometergasse 10/I.
- 5-dnevno šolanje se bo pričelo v sredo, dne 13. julija 1977, ob 10. uri dopoldan in se bo končalo v nedeljo 17. julija 1977 po kosilu.
- Po končanem šolanju bodo imeli kandidati izpit.
- Šolanje pripravlja Šolski center za telesno vzgojo v Ljubljani za kandidate Združenja slovenskih športnih društev v Italiji in Slovenske fizikulture zveze v Celovcu.
- Šolanje bo organizirano v primeru, če bo od obeh zamejskih športnih organizacij prijavljenih najmanj 12 kandidatov.
- Prijavnina za šolanje znaša šil. 100.— Prijavnina se prenakaže na tekoči račun štev. 2911 pri Posojilnici Celovec. Stroške prevoza do mesta šolanja (v Sloveniji) nosijo kandidati, stroške prebivanja in šolanja nosi SFZ oziroma ZTKOS.
- Točna navodila v zvezi s tečajem in krajem šolanja bodo prejeli prijavljeni kandidati pismeno na dom teden pred pričetkom šolanja. Podrobne informacije: tel. (0 42 22) 32 5 50.

place — 20.55 Vzpon človeka — 21.45 Čas v sliki — 22.15 Obačun.

TOREK, 7. 6.: 17.30 Kmetijstvo danes — 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Nova slika našega planetnega sistema — 19.30 Zilja — dolina ob meji — 20.00 V imenu ljudstva — 22.15 Čas v sliki in kultura — 22.50 Klub 2.

SREDA, 8. 6.: 17.30 Narodno gospodarstvo — 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 O 9 (Koroška) — 18.55 Inner Space — 19.30 Umetnost donavske šole — 20.00 Moskovski državni cirkus — 22.05 Čas v sliki in kultura — 22.40 Kung Fu.

ČETRTEK, 9. 6.: 18.00 Veliki priči — mali plitci — 19.30 East of Ankara — 20.00 Galerija — 20.15 Mednarodna Beethovnova tekmovanje 1977 — 21.55 Rubezahl — 22.40 Čas v sliki.

PETEK, 10. 6.: 17.30 Zgodovina o matematiki — 18.00 Nemščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.30 Angleščina — 20.00 Novo v znanosti — 21.10 Kojak & Co. — 21.55 Čas v sliki in kultura — 22.30 Nemogoča naloga.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 4. 6.: 8.00 Colargol in ilisica Zvitorepka — 8.35

Zajček v škripcih — 8.55 Praviljica o Janku in Metki — 9.25 Človek in zemlja — 9.55 Izbira študija in poklica — 10.25 Dokumentarna oddaja — 11.00 Tretji za preferans — športno popoldne — Obzornik — Mozaik — Mladinski film — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanje-politični komentar — 20.00 French can-can — 21.40 Letujte z nami — 21.50 Dnevnik — 22.05 625 — 22.45 Zabavno glasbena oddaja.

NEDELJA, 5. 6.: 8.20 Poročila — 8.25 Za nedeljsko dobro jutro — 8.55 625 — 9.35 Zvezde gledajo z neba — 10.25 Sezamova ulica — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila — Nedeljsko popoldne — 16.30 Evropsko prvenstvo v boks — 17.45 Atletska tekmovanja za Hanžekovičev memorial — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Morava 76 — 21.00 Mostarski Ikarji — 21.30 Dnevnik — 21.55 Športni pregled — 22.15 Nogomet Argentina — ZRN.

PRODAMO

v okolici Beljaka svoj delež pol hiše (dvosobno stanovanje) 140.000 šilingov. — Dopisi na upravo lista.

PONEDELJEK, 6. 6.: 16.30 Kmetijska oddaja — 17.10 Vrtec na obisku — 17.20 Človek in zemlja — 17.50 Obzornik — 18.05 Zdavilo, človekov prijatelj in sovražnik — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 Dnevnik — 20.00 Reportaža o primeru tehnika Matka — 21.00 Kulturne diagonale — 21.45 Mozaik kratkega filma — 22.05 Dnevnik.

TOREK, 7. 6.: 16.30 Pan Tau — 17.00 Celje: Atletska tekmovanja za Zorkov memorial — 18.40 Čas, ki živi: Napad na vlak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Diagonale — 20.35

Prizori iz zakonskega življenja — 21.25 Iz koncertnih dvoran — 22.25 Dnevnik.

SREDA, 8. 6.: 16.50 Deklica Delfina in ilisica Zvitorepka — 17.00 Ukročeno oko — 17.30 Obzornik — 17.45 Ne prezrite — 18.15 Glasba takšna in drugačna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Re-Lone — 21.40 Dnevnik — 21.50 Včeraj, danes, jutri: Evropa v naših rokah: Nizozemska in Belgija.

ČETRTEK, 9. 6.: 17.05 Colargol — 17.20 Obzornik — 17.40 Poljudno znanstveni film — 18.30 Razbojnik iz Kardemomme — 19.30 Dnevnik — 20.00 Svet v letih 1900—1939 — 21.00 Izživ kulturi — 22.30 Dnevnik.

PETEK, 10. 6.: 17.15 Križem kračem — 17.30 Morda vas zanima — 18.00 Obzornik — 18.15 Oktet DPD Svoboda-Britof pri Kranju — 18.40 Mozaik — 18.15 Nevrokirurgija — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranje-politični komentar — 20.05 Michelangelova življenje — 21.00 Razgledi: Berlin — 21.35 Bogataš in revež — 22.25 Dnevnik.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 4. 6.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.45 Iz naših studiev — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj, kam kako in po čem? — 11.03 Sedem dni na radiu — 12.40 Veseli domači napravi — 14.05 Kaj vam glasba pripoveduje — 14.25 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Gremo v kino — 19.45 Z ansamblom Ali Soss — 20.00 Sobotna glasbena panorama — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden — 0.30 Glasba do 4.30.

OBVESTILO

Zveza koroških partizanov v Celovcu obvešča, da bo odhod omnibusa za izlet na Češko in Poljsko v nedeljo 5. junija ob 7. uri zjutraj izpred sedeža Zveze slovenskih organizacij v Gasometergasse 10 v Celovcu.

Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji

bo priredilo v soboto 18. junija od 14. do 19. ure v 1. nadstropju Delavske zbornice v Celovcu običajni vsakoletni

LITERARNI SEMINAR

za besedne ustvarjalce vsake starosti.

Dr. Matjaž Kmecl in dr. Jože Koruza bosta razlagala primere sodobne slovenske poezije in proze. Udeleženci lahko prinesejo s seboj tudi svoje tekste, osnutke in vprašanja za diskusijo.

Vozne stroške in večerjo bo poravnalo Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji.